

መግቢያ

እኛ የኢትዮጵያ ብሔሮች፣ ብሔረሰቦች፣ ሕዝቦች፣ በሀገራችን ኢትዮጵያ ውስጥ ዘላቂ ሰላም፣ ዋስትና ያሰው ዲሞክራሲ እንዲሰፍን፣ ኢኮኖሚያዊና ማህበራዊ እድገታችን እንዲፋጠን፣ የራሳችንን ልድሰ በራሳችን የመሠሰን መብታችንን ተጠቅመን፣ በነዳ ፍላጎታችን፣ በሕግ የበላይነት እና በራሳችን ፈቃድ ሳይ የተመሰረተ እንድንገለጽ ማህበረሰብ በጋራ በመገንባት ቅርጠን በመነሳት፤ ይህን ዓላማ ከግብ ሰማድረስ፣ የግሰሰብና የብሔር/ብሔረሰብ መሰረታዊ መብቶች መከበራቸው፣ የዩኒቨርሲቲ እውቀት መረጋገጡ፣ ባሕሎችና ሃይማኖቶች ካስሰጡ ልዩነት እንዲፈጠሩ የማድረግ ስሕፈሳጊነት ጽኑ እምነታችን በመሆኑ፤ ኢትዮጵያ ሀገራችን የየራሳችን ስኬት ባሕል ያሰን፣ የየራሳችን መሰሪያ ምድር ስሕፈፊ፣ የነበረንና ያሰን፣ ብሔር ብሔረሰቦችና ሕዝቦች በተሰደዩ መስኮችና የግንኙነት ደረጃዎች ተሳስረን ስብረን የኖርንባትና የምንኖርባት ሀገር በመሆንዋ፤ ያፈራነው የጋራ ጥቅምና ስመስካክት ስሰን ብሰን ስለምናምን፤ መሠረዋ የጋራ ልዩነቶችን መመስረት ያሰበት ከታሪካችን የወረሰነውን የተዛባ ግንኙነት በማረምና የጋራ ጥቅማችንን በማሳደግ ሳይ መሆኑን በመቀበል፤ ጥቅማችንን፣ መብታችንና ነዳነታችንን በጋራ እና በተደጋጋፊነት ሰማሳደግ እንድንገባ ማህበረሰብ የመገንባቱን ስሕፈሳጊነት በማሳወጥ፤ በትግሳችንና በክፍለነው መስዋዕትነት የተገኘውን ዲሞክራሲ ሰላም ዘላቂነቱን ሰማረጋገጥን፤ ሕገ መንግሥት ክዚህ በላይ ስንሰጥናቸው ዓላማዎችና እምነቶች ማሰሪያ እንዲሆን እንዲሠራጩን መርጠን በላክናቸው ተወካዮቻችን ስማካደስ በሕገ መንግሥት ጉባኤ ዛሬ ኅዳር 29 ቀን 1987 ስጽገናቸውን፡፡

ምሳሌዬ እንድንጠቅሳለን፡፡

ስንቀጽ 1: የኢትዮጵያ መንግሥት ስያሜ

ይህ ሕገ መንግሥት ፌዴራላዊና ዲሞክራሲያዊ የመንግሥት ስወቃቀር ደደነገጋል፡፡ በዚህ መሰረት የኢትዮጵያ መንግሥት የኢትዮጵያ ፌዴራላዊ ዲሞክራሲያዊ ሪፐብሊክ በሚሰኝ ስም ይጠራል፡፡

ስንቀጽ 2: የኢትዮጵያ የግዛት ወሰን

የኢትዮጵያ የግዛት ወሰን የፌዴራሉን ስብሎች ወሰን የሚያጠቃልል ሆኖ በዓለም ስቀፍ ስምምነቶች መሰረት የተወሰነው ነው፡፡

ስንቀጽ 3: የኢትዮጵያ ሰንደቅ ዓላማ

1. የኢትዮጵያ ሰንደቅ ዓላማ ከላይ ስረንጓዴ፣ ከመሐል ቢጫ፣ ከታች ቀይ ሆኖ በመሐሉ ብሔራዊ ዓርማ ይኖረዋል፡፡ ሦስቱም ቀሰማት ስኬት ሆነው በሕግድም ይቀመጣሉ፡፡

2. ከሰንደቅ ዓላማው ላይ የሚቀመጠው ብሔራዊ ዓርማ የኢትዮጵያ ብሔሮች፣ ብሔረሰቦች፣ ሕዝቦች እና ሃይማኖቶች በስኬትነትና በሰንደቅነት በመኖር ያሳቸውን ተስፋ የሚያንዳባርቅ ይሆናል፡፡

3. የፌዴራሉ ስብሎች የየራሳቸው ሰንደቅ ዓላማና ዓርማ ሲኖራቸው ይችላሉ፡፡ ዝርዝሩን በየራሳቸው ምክር ቤት ይወሰናሉ፡፡

ስንቀጽ 4: የኢትዮጵያ ብሔራዊ መዝሙር

የኢትዮጵያ ብሔራዊ መዝሙር የሕገ መንግሥቱን ዓላማዎችና የኢትዮጵያ ሕዝቦች በዲሞክራሲ ሥርዓት ስብረው በመኖር ያሳቸውን እምነት፣ እንዲሁም የወደፊት የጋራ ልዩነታችንን የሚያንዳባርቅ ሆኖ በሕግ ይወሰናል፡፡

ስንቀጽ 5: ስሰ ቋንቋ

1. ማንኛውም የኢትዮጵያ ቋንቋዎች በስኩልነት የመንግሥት ስውቅና ይኖራቸዋል፡፡
2. ለማርሻ የፌዴራል መንግሥት የሥራ ቋንቋ ይሆናል፡፡
3. የፌዴሬሽኑ ስባሶች የየራሳቸውን የሥራ ቋንቋ በሕግ ይወስናሉ፡፡

ስንቀጽ 6: ስሰ ዜግነት

1. ወሳጆች/ወሳጆች ወይም ከወሳጆች/ከወሳጆች ስንደኛቸው ኢትዮጵያዊ/ኢትዮጵያዊት የሆነ/የሆነች የኢትዮጵያ ዜጋ ነው/ናት፡፡
2. የውጭ ሀገር ዜጎች የኢትዮጵያ ዜግነት ሲያገኙ ይቻላሉ፡፡
3. ዜግነትን በሚመሰክት ዝርዝር በሕግ ይወሰናል፡፡

ስንቀጽ 7: የፆታ ስገሳሰጽ

በዚህ ስገ መንግሥት ውስጥ በወንድ ፆታ የተደነገገው የሴትንም ፆታ ያካትታል፡፡

ምሳሌ ሁለት: የሕገ መንግሥቱ መሰረታዊ መርሆዎች

ስንቀጽ 8: የሕዝብ ሱዓሳዊነት

1. የኢትዮጵያ ብሔሮች፣ ብሔረሰቦች፣ ሕዝቦች የኢትዮጵያ ሱዓሳዊ ሥልጣንባስቤቸው ናቸው፡፡
2. ይህ ስገ መንግሥት የሱዓሳዊነታቸው መግስጫ ነው፡፡
3. ሱዓሳዊነታቸውም የሚገሰጸው በዚህ ስገ መንግሥት መሰረት በሚመርጧቸው ተወካዮቻቸውና በቀጥታ በሚያደርጉት ዴሞክራሲያዊ ተሳትፎ ለማካደን ይሆናል፡፡

ስንቀጽ 9: የሕገ መንግሥት የበሳደነት

1. ስገ መንግሥቱ የሀገሪቱ የበሳደ ስገ ነው፡፡ ማንኛውም ስገ፣ ሲማዳዊ ስሰራር፣ ስንዲሁም የመንግሥት ስካል ወይም ባስሥልጣን ውሳኔ ከዚህ ስገ መንግሥት ጋር የሚቃረን ከሆነ ተፈጻሚነት ስይኖረውም፡፡
2. ማንኛውም ዜጋ፣ የመንግሥት ስካሳት፣ የፖስቲካ ድርጅቶች፣ ሴሶች ማኅበራት ስንዲሁም ባስሥልጣኖቻቸው፣ ስገ መንግሥቱን የማስከበርና ስሕገ መንግሥቱ ተገዢ የመሆን ኃላፊነት ስለባቸው፡፡
3. በዚህ ስገ መንግሥት ከተደነገገው ውጭ በማንኛውም ስኪጎን የመንግሥት ሥልጣን መያዝ የተከሰከሰ ነው፡፡

4. ሲትዮጵያ ያደደቀችቸው ዓለም ስቀፍ ስምምነቶች የሀገሪቱ ሕግ ስካል ናቸው፡፡

ስንቀጽ 10: የሰብዓዊና ዲሞክራሲያዊ መብቶች

1. ሰብዓዊ መብቶችና ነዳነቶች ከሰው ሕጅ ተፈጥሮ የሚመነጩ፣ የማይጣሱና የማይገፈፍ ናቸው፡፡

2. የዜጎች እና የሕዝቦች ሰብዓዊና ዲሞክራሲያዊ መብቶች ይከበራሉ፡፡

ስንቀጽ 11: የመንግሥትና የዓይማኖት መስደዎት

1. መንግሥትና ዓይማኖት የተስደዩ ናቸው፡፡

2. መንግሥታዊ ዓይማኖት ስይኖርም፡፡

3. መንግሥት በዓይማኖት ጉዳይ ጣሕቃሕ ስይገባም፡፡ ዓይማኖትም በመንግሥት ጉዳይ ጣሕቃሕ ስይገባም፡፡

ስንቀጽ 12: የመንግሥት ስህራርና ተጠያቂነት

1. የመንግሥት ስህራር ስሕዝብ ግስጽ በሆነ መንገድ መከናወን ስለበት፡፡

2. ማንኛውም ኃሳፍና የሕዝብ ተመራጭ ኃሳፍነቱን ሲያገድስ ተጠያቂ ይሆናል፡፡ሕዝብ በመረጠው ተወካዩ ሳይ እምነት ባጣ ጊዜ ከበታው ለማንሳት ይችላል፡፡ዝርዝሩ በሕግ ይወሰናል፡፡

ምሳሌ ሦስት: መሰረታዊ መብቶችና ነዳነቶች

ስንቀጽ 13: ተፈጻሚነትና ስተረጎግም

1. በማንኛውም ደረጃ የሚገኙ የፌዴራል መንግሥትና የክልል ሕግ ስሙጪ፣ ሕግ ስሕፈጻሚ እና የዳኝነት ስካሎች በዚህ ምሳሌ የተካተቱን ድንጋጌዎች የማክበርና የማስከበር ኃሳፍነትና ግዴታ ስለላቸው፡፡

2. በዚህ ምሳሌ የተዘረዘሩት መሰረታዊ የመብቶችና የነዳነቶች ድንጋጌዎች ሲትዮጵያ ከተቀበሰችቸው ዓለም ስቀፍ የሰብዓዊ መብቶች ሕግጋት፣ ዓለም ስቀፍ የሰብዓዊ ስምምነቶችና ዓለም ስቀፍ ሰነዶች መርሆዎች ጋር በተጣጣመ መንገድ ይተረጎማሉ፡፡

ክፍል ስንድ

ሰብዓዊ መብቶች

ስንቀጽ 14

የሕይወት፣ የሰካሪ ደህንነትና የነዳነት መብት ማንኛውም ሰው ሰብዓዊ በመሆኑ የማይደረግና የማይገሰስ በሕይወት የመኖር፣ የሰካሪ ደህንነትና የነዳነት መብት ስለሰው፡፡

አንቀጽ 15 የሕይወት መብት

ማንኛውም ሰው በሕይወት የመኖር መብት አለው። ማንኛውም ሰው በሕግ በተደነገገ ከባድ የወንጀል ቅጣት ካልሆነ በስተቀር ሕይወቱን አያጣም።

አንቀጽ 16 የሕዳሴ ደህንነት መብት

ማንኛውም ሰው በሕዳሴ ሳይ ጉዳት እንዳይደርስበት የመጠበቅ መብት አለው።

አንቀጽ 17 የነዳነት መብት

1. በሕግ ከተደነገገው ሥርዓት ውጭ ማንኛውም ሰው ወንድም ሆነ ሴት ነዳነቱን/ቷን አያጣም/አታጣም።
2. ማንኛውም ሰው በሕግ ከተደነገገው ሥርዓት ውጭ ሲያዝ፣ ክስ ሳይቀርብበት ወይም ሳይፈረድበት ሲታሰር አይችልም።

አንቀጽ 18 ሲሰብዓዊ አደዎዝ ስለመከሰከሱ

1. ማንኛውም ሰው ጭካኔ ከተሞላበት፣ ሲሰብዓዊ ክሆነ ወይም ክብሩን ከሚያዋርድ አደዎዝ ወይም ቅጣት የመጠበቅ መብት አለው።
2. ማንኛውም ሰው በባርነት ወይም በግዴታ አገልጋይነት ሲያዝ አይችልም። ሰማንኛውም ዓሳማ በሰው የመነገድ ተግባር የተከሰከሰ ነው።
3. ማንኛውም ሰው በኃይል ተገዶ ወይም ግዴታ ስማሟሳት ማንኛውንም ሥራ እንዲሠራ ማድረግ የተከሰከሰ ነው።
4. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 3 «በኃይል ተገዶ ወይም ግዴታን ስማሟሳት» የሚሰው ሐረግ የሚከተሉትን ዜጎች አያካትትም፤

ሀ/ ማንኛውም እስረኛ በእስራት ሳይ ባለበት ጊዜ በሕግ መሠረት እንዲሠራ የተወሰነውን ወይም በገደብ ክስሰር በተሰቀቀበት ጊዜ፣ የሚሠራውን ማንኛውም ሥራ፣

ለ/ ማንኛውም ወታደራዊ አገልግሎት ስመስጠት ሕሲናው የማይፈቅድበት ሰው በምትክ የሚሰጠውን አገልግሎት፣

ሐ/ የማህበረሰቡን ሕይወት ወይም ደህንነት የሚያስጋ የአስቸኳይ ጊዜ ዜጎች ወይም አደጋ በሚያጋጥምበት ጊዜ የሚሰጥ ማንኛውም አገልግሎት፣

መ/ በሚመሰክተው ሕዝብ ፈቃድ በሕዳሳቸው የሚፈጸመውን ማንኛውንም ሲኮኖሚያዊና ማህበራዊ የልማት ሥራ።

አንቀጽ 19 የተደድሱ ሰዎች መብት

1. ወንጀል ፈጽመዋል በመባል የተደድሱ ሰዎች የቀረበባቸው ክስና ምክንያቶች በዝርዝር ወደያውኑ በሚገባቸው ቋንቋ እንዲነገራቸው መብት አላቸው።
2. የተደድሱ ሰዎች ሳለመናገር መብት አላቸው፤ የሚሰጡት ማንኛውም ቃል ፍርድ ቤት በማስረጃነት ሲቀርብባቸው እንደሚችል መረዳት በሚችሉት ቋንቋ እንደተደድሱ ወደያውኑ ማስገንዘቢያ እንዲሰጣቸው መብት አላቸው።

3. የተያዙ ሰዎች በስርባ ስምንት ሰዓታት ውስጥ ፍርድ ቤት የመቅረብ መብት አላቸው። ደህሞ ጊዜ ሰዎች ከተያዙበት ቦታ ወደ ፍርድ ቤት ስመምጣት አግባብ ባለው ግምት የሚጠይቀውን ጊዜ አይጨምርም። ወደያውኑ ፍርድ ቤት እንደቀረቡ በተጠረጠሩበት ወንጀል ስመታሰር የሚያበቃ ምክንያት ያለ መሆኑ ተሰዴች እንዲገለጽላቸው መብት አላቸው።

4. የያዛቸው የፖሊስ መኮንን ወደም የሕግ አስከባሪ በጊዜው ገደብ ፍርድ ቤት በማቅረብ የተያዙበትን ምክንያት ካሳሰረዱ፣ ፍርድ ቤቱ የአካል ነዳነታቸውን እንዲያስከብርላቸው የመጠየቅ ሲጣስ የማይችል መብት አላቸው። ሆኖም ፍትሕ

እንዳይጓደስ ሁኔታው የሚጠይቀው ከሆነ ፍርድ ቤቱ የተያዘው ሰው በጥበቃ ሥር እንዲቆይ ለማዘዝ ወደም ምርመራ ለማካሄድ ተጨማሪ የምርመራ ጊዜ ሲጠየቅ አስፈላጊ በሆነ መጠን ብቻ ሲፈቀድ ይችላል። የሚያስፈልገውን ተጨማሪ ጊዜ

ፍርድ ቤቱ ሲወስን ኃላፊ የሆኑት የሕግ አስከባሪ **ባለሥልጣኖች** ምርመራውን አጣርተው የተያዘው ሰው በተቻለ ፍጥነት ፍርድ ቤት እንዲቀርብ ያለውን መብት የሚያስከብር መሆኑን አስበት።

5. የተያዙ ሰዎች በራሳቸው ሳይ በማስረጃነት ሲቀርብ የሚችል የስምንት ቃል እንዲሰጡ ወደም ማናቸውንም ማስረጃ እንዲያምኑ አይገደዱም። በማስገደድ የተገኘ ማስረጃ ተቀባይነት አይኖረውም።

6. የተያዙ ሰዎች በሞስ የመፈታት መብት አላቸው። ሆኖም በሕግ በተደነገጉ ሰዎች ሁኔታዎች ፍርድ ቤት ሞስትና ሳስመቀበል ወደም በገደብ መፍታትን ጨምሮ በቂ የሆነ የሞስትና ማረጋገጫ እንዲቀርብ ለማዘዝ ይችላል።

አንቀጽ 20 የተከሰሱ ሰዎች መብት

1. የተከሰሱ ሰዎች ክስ ከቀረበባቸው በኋላ ተገቢ በሆነ አዋጅ ጊዜ ውስጥ በመደበኛ ፍርድ ቤት ስሕዝብ ግልጽ በሆነ ችሎት የመሰማት መብት አላቸው። ሆኖም የተከራካሪዎችን የግል ሕይወት፣ የሕዝብን የሞራል ሁኔታና የሀገሪቱን ደህንነት ለመጠበቅ ሲባል ብቻ ክርክሩ በዝግ ችሎት ሲሰማ ይችላል።

2. ክሱ በቂ በሆነ ዝርዝር እንዲነገራቸው እና ክሱን በጽሁፍ የማግኘት መብት አላቸው።

3. በፍርድ ሂደት ባሉበት ጊዜ በተከሰሱበት ወንጀል እንደ ጥፋተኛ ያስመቅጠር፣ በምስክርነት እንዲቀርቡም ያስመገደዱ መብት አላቸው።

4. የቀረበባቸውን ማናቸውንም ማስረጃ የመመልከት፣ የቀረቡባቸውን ምስክሮች የመጠየቅ፣ ለመከላከል የሚያስችላቸውን ማስረጃ የማቅረብ ወደም የማስቀረብ እንዲሁም ምስክሮቻቸው ቀርበው እንዲሰሙላቸው የመጠየቅ መብት አላቸው።

5. በመረጡት የሕግ ጠበቃ የመወከል ወደም ጠበቃ ሰማቆም ስቅም በማጣታቸው ፍትሕ ሲጓደስ የሚችሉበት ሁኔታ ሲያጋጥም ከመንግሥት ጠበቃ የማግኘት መብት አላቸው።

6. ክርክሩ በሚታደበት ፍርድ ቤት በተሰጠባቸው ትክክለኛ ወደም ፍርድ ሳይ ሥልጣን ሳለው ፍርድ ቤት ደግባኝ የማቅረብ መብት አላቸው።

7. በፍርድ ሂደት በማደገባቸው ቋንቋ በሚካሄድበት ሁኔታ በመንግሥት ወጪ ክርክሩ እንዲተረጎምላቸው የመጠየቅ መብት አላቸው።

አንቀጽ 21 በጥበቃ ሥር ያሉና በፍርድ የታሰሩ ሰዎች መብት

1. በኅዝቡ ሥር ያሉና በፍርድ የታሰሩ ሰዎች ሰብዓዊ ክብራቸውን በሚጠብቁ ሁኔታዎች የመያዝ መብት አላቸው፡፡

2. ከተዳረጉ ዓይኖቻቸው፣ ከቀርብ ዘመዶቻቸው፣ ከዓይኖቻቸው፣ ከዓይኖቻቸው፣ ከሐኪሞቻቸው እና ከሕግ አማካሪዎቻቸው ጋር ለመገናኘትና እንዲገቡባቸውም ልዩ የማግኘት መብት አላቸው፡፡

አንቀጽ 22 የወንጀል ሕግ ወደኋላ ተመልሶ የማይሰራ ስለመሆኑ

1. ማንኛውም ሰው የወንጀል ክስ ሲቀርብበት የተከሰሰበት ድርጊት በተፈጸመበት ጊዜ ድርጊቱን መፈጸሙ ወይም ስለመፈጸሙ ወንጀል መሆኑ በሕግ የተደነገገ ካልሆነ በስተቀር ሲቀጣ አይችልም፡፡ እንዲሁም ወንጀሉን በፈጸመበት ጊዜ ለወንጀሉ ተፈጻሚ ከነበረው የቀጣት ጣሪያ በሳይ የከበደ ቀጣት በማንኛውም ሰው ሳይሰጠውም፡፡

2. የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 1 ቢኖርም፣ ድርጊቱ ከተፈጸመ በኋላ የወጣ ሕግ ስተከሳሹ ወይም ስተቀጣው ሰው ጠቃሚ ሆኖ ከተገኘ ከድርጊቱ በኋላ የወጣው ሕግ ተፈጻሚነት ይኖረዋል፡፡

አንቀጽ 23 በአንድ ወንጀል ድጋሚ ቀጣት ስለመክሰስ

ማንኛውም ሰው በወንጀል ሕግና ሥነ ሥርዓት መሠረት ተከሶ የመጨረሻ በሆነ ውሳኔ ጥፋተኝነቱ በተረጋገጠበት ወይም በነዳ በተሰቀቀበት ወንጀል እንደገና አይከሰስም ወይም አይቀጣም፡፡

አንቀጽ 24 የክብርና የመሰከራ ስም መብት

1. ማንኛውም ሰው ሰብዓዊ ክብሩና መሰከራ ስሙ የመክበር መብት አለው፡፡

2. ማንኛውም ሰው የራሱን ስብሰና ክሊሶች ዜጎች መብቶች ጋር በተጣጣመ ሁኔታ በነዳ የማሳደግ መብት አለው፡፡

3. ማንኛውም ሰው በማንኛውም ስፍራ በሰብዓዊነቱ እውቅና የማግኘት መብት አለው፡፡

አንቀጽ 25 የስኩልነት መብት

ሁሉም ሰዎች በሕግ ፊት እኩል ናቸው፤ በመካከላቸውም ማንኛውም ዓይነት ልዩነት ሳይደረግ በሕግ እኩል ጥበቃ ይደረግላቸዋል፡፡ በዚህ ረገድ በዘር፣ በብሔር፣ ብሔረሰብ፣ በቀለም፣ በጾታ፣ በቋንቋ፣ በዓይኖች፣ በገሰቲና፣ በማህበራዊ አመጣጥ፣ በዘብት፣ በትውልድ ወይም በሌላ አቋም ምክንያት ልዩነት ሳይደረግ ሰዎች ሁሉ እኩልና ተጨባጭ የሕግ ዋስትና የማግኘት መብት አላቸው፡፡

አንቀጽ 26 የግል ሕይወት የመክበርና የመጠበቅ መብት

1. ማንኛውም ሰው የግል ሕይወቱ፣ ግሳዊነቱ፣ የመክበር መብት አለው፡፡ ይህ መብት መኖሪያ ቤቱ፣ ሰውነቱና ንብረቱ ከመመርመር እንዲሁም በግል ይዞታው ያለ ንብረት ከመያዝ የመጠበቅ መብትን ያካትታል፡፡

2. ማንኛውም ሰው በግል የሚጽፍባቸውና የሚጻፍባቸው፣ በገሰታ የሚሰኩባቸው ደብዳቤዎች፣ እንዲሁም በቴሌፎን፣ በቴሌኮሙኒኬሽንና በኢሌክትሮኒክስ መሣሪያዎች የሚያደርጋቸው ግንኙነቶች አይደረጉም፡፡

3. የመንግሥት ባለሥልጣኖች እነዚህን መብቶች የማክበርና የማስከበር ግዴታ አሰባቸው። አስገዳጅ ሁኔታዎች ሲፈጠሩና ብሔራዊ ደህንነትን፣ የሕዝብን ሰላም፣ ወንጀልን በመከላከል፣ ጤናንና የሕዝብን የሞራል ሁኔታ በመጠበቅ ወይም

የሴሎችን መብትና ነፃነት በማስከበር ዓላማዎች ሳይ በተመሰረቱ ዝርዝር ሕጎች መሰረት ካልሆነ በስተቀር የእነዚህ መብቶች አጠቃቀም ሲገደብ አይችሉም።

አንቀጽ 27 የዓይማኖት፣ የስምነትና የአመለካከት ነፃነት

1. ማንኛውም ሰው የማሰብ፣ የሕሲና እና የዓይማኖት ነፃነት አለው። ደህ መብት ማንኛውም ሰው የመረጠውን ዓይማኖት ወይም እምነት የመያዝ ወይም የመቀበል፣ ዓይማኖቱንና እምነቱን ሰብቻ ወይም ከሴሎች ጋር በመሆን በደፋ ወይም በግል የማምሰክ፣ የመከተል፣ የመተግበር፣ የማስተማር ወይም የመግለጽ መብትን ያካትታል።

2. በአንቀጽ 90 ንዑስ አንቀጽ 2 የተጠቀሰው አንደተጠበቀ ሆኖ የዓይማኖት ተከታዮች ዓይማኖታቸውን ለማስፋፋትና ለማደራጀት የሚያስችሏቸው የዓይማኖት ትምህርትና የአስተዳደር ተቋማት ማቋቋም ይችላሉ።

3. ማንኛውንም ሰው የሚፈልገውን እምነት ለመያዝ ያለውን ነፃነት በኃይል ወይም በሲባ ሁኔታ በማስገደድ መገደብ ወይም መከላከል አይቻልም።

4. ወሳጆችና ሕጋዊ ሞገዚች በእምነታቸው መሰረት የዓይማኖታቸውንና የመልካም ሥነ ምግባር ትምህርት በመስጠት ልጆቻቸውን የማሳደግ መብት አላቸው።

5. ዓይማኖትና እምነትን የመግለጽ መብት ሲገደብ የሚችለው የሕዝብን ደህንነት፣ ሰላምን፣ ጤናን፣ ትምህርትን፣ የሕዝብን የሞራል ሁኔታ፣ የሴሎች ዜጎችን መሰረታዊ መብቶች፣ ነፃነቶች እና መንግስት ከዓይማኖት ነፃ መሆኑን ለማረጋገጥ በሚወጡ ሕጎች ይሆናል።

አንቀጽ 28 በሰብአዊ አሰሚፊደሙ ወንጀሎች

1. ሲትዮፍ ወደደቀቻቸው ዓለም አቀፍ እምምነቶች እና በሴሎች የሲትዮፍ ሕጎች በሰው ልጅ ሳይ የተፈጸሙ ወንጀሎች ተብለው የተወሰኑትን ወንጀሎች፤ የሰው ዘር የማጥፋት፣ ያስፍርድ የሞት ቅጣት እርምጃ የመውሰድ፣ በአስገዳጅ ሰውን የመሰወር፣ ወይም ሲብዓዊ የድብደባ ድርጊቶችን በፈጸሙ ሰዎች ሳይ ክስ ማቀረብ በደርጋ አይታገድም። በሕግ አውጪው ክፍልም ሆነ በማንኛውም የመንግሥት አካል ውሳኔዎች በምሕረት ወይም በደቀርታ አይታሰፍም።

2. ከዚህ በላይ የተደነገገው እንደተጠበቀ ሆኖ፣ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 1 የተቀሱትን ወንጀሎች ፈጽመው የሞት ቅጣት ስተፈረዱባቸው ሰዎች ፎሰስ ብሔራ ቅጣቱን ወደ ሲዮሜ ልክ ድረስ እንዲሰጡ ሲያሻሽሉ ይችላሉ።

ዲሞክራሲያዊ መብቶች

አንቀጽ 29 የአመለካከት እና ሐሳብን በነፃ የመያዝና የመግለጽ መብት

1. ማንኛውም ሰው ያለማንም ጣሪቃ ገብነት የመሰሰውን አመለካከት ለመያዝ ይችላል።

2. ማንኛውም ሰው ያስማንም ማዕቃ ገብነት ሐሳቡን የመግሰድ ነዳነት ስሰው። ይህ ነዳነት በሀገር ውስጥም ሆነ ከሀገር ውጭ ወሰን ሳይደረግበት በቃዕም ሆነ በድሑፍ ወይም በሕትመት፣ በሥነ ጥበብ መሰከ ወይም በመረጠው በማንኛውም የማሰራጨ ዘዴ፣ ማንኛውንም ዓይነት መረጃና ሐሳብ የመሰብሰብ፣ የመቀበልና የማሰራጨት ነዳነቶችን የካትታል።

3. የኘፌስና የሴቶች መገናኛ ብዙኃን፣ እንዲሁም የሥነ ጥበብ ፈጠራ ነዳነት ተረጋግጧል። የኘፌስ ነዳነት በተሰደ የሚከተሉትን መብቶች ያጠኛል፡

ሀ/ የቀድሞ ያመረጠው በማንኛውም መሰከ የተከሰከበ መሆኑን፣

ለ/ የሕዝብን ጥቅም የሚመሰክት መረጃ የማግኘት ስድስን።

4. ስዲሞክራሲያዊ ሥርዓት ስሰራሳጊ የሆኑ መረጃዎች፣ ሐሳቦችና ስመስካክቶች በነዳ መንሸራሸራቸውን ለማረጋገጥ ሲባል ኘፌስ በተቋምነቱ የስሠራር ነዳነትና የተሰደድ ስስተደዋቶች የማስተናገድ ችሎታ እንዲኖረው የሕግ ጥበቃ ይደረግበታል።

5. በመንግሥት ገንዘብ የሚካሄድ ወይም በመንግሥት ቁጥጥር ሥር ያለ መገናኛ ብዙኃን የተሰደድ ስስተደዋቶችን ለማስተናገድ በሚያስችለው ሁኔታ እንዲመራ ይደረጋል።

6. እነዚህ መብቶች ገደብ ሲጣሰባቸው የሚችለው የሀሳብና መረጃ የማግኘት ነዳነት በስስተሳሰባዊ ይዘቱና ሲያስከትል በሚችለው ስስተሳሰባዊ ውጤት ሲገታ ስደገባውም በሚሰ መርህ ሳይ ተመስርተው በሚወጡ ሕጎች ብቻ ይሆናል።

የወጣቶችን ደህንነት፣ የሰውን ክብርና መሰካም ስም ለመጠበቅ ሲባል ሕጋዊ ገደቦች በእነዚህ መብቶች ሳይ ሲደነገጉ ይቸሳሉ። የጦር ቅስቃሴዎች እንዲሁም ሰብዓዊ ክብርን የሚነኩ የስደባባይ መግስጫዎች በህግ የሚከሰኩ ይሆናል።

7. ማንኛውም ዜጋ ከሳይ በተጠቀሱት መብቶች ስጠቃቀም ረገድ የሚጣሉ ሕጋዊ ገደቦችን ጥሶ ከተገኘ በሕግ ተጠያቂ ሲሆን የቸሳል።

ስንቀድ 30 የመሰብሰብ፣ ሰሳማዊ ሰሰፍ የማድረግ ነዳነትና ስቤቱታ የማቅረብ መብት

1. ማንኛውም ሰው ከሴቶች ጋር በመሆን መሣሪያ ሳይዝ በሰሳም የመሰብሰብ፣ ሰሳማዊ ሰሰፍ የማድረግ ነዳነትና፣ ስቤቱታ የማቅረብ መብት ስሰው። ከሴት ውጭ የሚደረጉ ሰብሰባዎችና ሰሳማዊ ሰሰፍቶ በሚንቀሳቀሱባቸው ቦታዎች በሕዝብ እንቅስቃሴ ሳይ ችግር እንዳይፈጥሩ ሰማድረግ ወይም በመካሄድ ሳይ ያለ ሰብሰባ ወይም ሰሳማዊ ሰሰፍ ሰሳምን፣ ዲሞክራሲያዊ መብቶችንና የሕዝብን የሞራል ሁኔታ እንዳይጥሱ ለማስጠበቅ ስግብ ያሳቸው ሥርዓቶች ሲደነገጉ ይቸሳሉ።

2. ይህ መብት የወጣቶችን ደህንነት፣ የሰውን ክብርና መሰካም ስምን ለመጠበቅ፣ የጦርነት ቅስቀሳዎች እንዲሁም ሰብዓዊ ክብርን የሚነኩ የስደባባይ መግስጫዎችን ለመከሳከል ሲባል በሚወጡ ሕጎች መሰረት ተጠያቂ ከመሆን ስድድንም።

ስንቀድ 31 የመደራጀት መብት

ማንኛውም ሰው ለማንኛውም ዓሳማ በማሳበር የመደራጀት መብት ስሰው። ሆኖም ስግብደሰውን ሕግ በመጣስ ወይም ሕገ መንግሥታዊ ሥርዓቱን በሕገ ወጥ መንገድ ለማፍረስ የተመሰረቱ ወይም የተጠቀሱትን ተግባራት የሚያራምዱ ድርጅቶች የተከሰኩ ይሆናሉ።

ስንቀድ 32 የመዘዋወር ነዳነት

1. ማንኛውም ኢትዮጵያዊ ወደም በሕጋዊ መንገድ ሀገሪቱ ውስጥ የሚገኝ የውጭ ዜጋ በመረጠው የሀገሪቱ አካባቢ የመዘዋወርና የመኖሪያ ቦታ የመመስረት፣ እንዲሁም በፈሰገው ጊዜ ከሀገር የመውጣት ነዳነት አለው፡፡

2. ማንኛውም ኢትዮጵያዊ ወደ ሀገሩ የመመስሰ መብት አለው፡፡

አንቀጽ 33 የዜግነት መብቶች

1. ማንኛውም ኢትዮጵያዊ/ኢትዮጵያዊት ከፊቃዳ/ከፊቃዲ ውጭ ኢትዮጵያዊ ዜግነቱን/ዜግነትዋን ሲገፈፍ ወደም ስትገፈፍ አደኛሷም/አትኛሷም፡፡ኢትዮጵያዊ / ኢትዮጵያዊት ዜጋ ከሴሳ ሀገር ዜጋ ጋር የሚፈቀመው/የምቹትፈቀመው ጋብቻ ኢትዮጵያዊ ዜግነቱን / ዜግነትዋን አያስቀርም፡፡

2. ማንኛውም ኢትዮጵያዊ ዜጋ የኢትዮጵያ ዜግነት በሕግ የሚያስገኘውን መብት ጥበቃና ጥቅም የማግኘት መብት አለው፡፡

3. ማንኛውም ዜጋ ኢትዮጵያዊ ዜግነቱን የመስወጥ መብት አለው፡፡

4. ኢትዮጵያ ከአደዳቸው ዓለም አቀፍ ስምምነቶች ጋር በማደቃረን መንገድ በሚወጣ ሕግ እና በሚደነገግ ሥርዓት መሰረት የኢትዮጵያ ዜግነት ለውጭ ሀገር ሰዎች ሲሰጥ ይችላል፡፡

አንቀጽ 34 የጋብቻ፣ የግሰና የቤተሰብ መብቶች

1. በሕግ ከተወሰነው የጋብቻ ሕድሜ የደረሱ ወንዶችና ሴቶች በዘር፣ በበሐር፣ በብሐረሰብ ወደም በዓደማኖት ሲዩነት ሳይደረግባቸው የማግባትና ቤተሰብ የመመስረት መብት አላቸው፡፡ በጋብቻ አፈዳዳም፣ በጋብቻው ዘመንና በፍቺ ጊዜ

እኩል መብት አላቸው፡፡ በፍቺም ጊዜ የሰጃችን መብትና ጥቅም እንዲከበር የሚያደርጉ ድንጋጌዎች ይደነገጋሉ፡፡

2. ጋብቻ በተጋቢዎች ነዳና ሙሉ ፈኝድ ሳይብቻ ይመሰረታል፡፡

3. ቤተሰብ የኅብረተሰብ የተፈጥሮ መሰረታዊ መነሻ ነው፡፡ ከኅብረተሰብና ከመንግሥት ጥበቃ የማግኘት መብት አለው፡፡

4. በሕግ በተሰደ በሚዘረዘረው መሰረት በዓደማኖት፣ በባሕል የሕግ ሥርዓቶች ሳይ ተመስርትው ለሚፈጸሙ ጋብቻዎች እውቅና የሚሰጥ ሕግ ሲወጣ ይችላል፡፡

5. ደህ ሕገ መንግሥት የግሰ እና የቤተሰብ ሕግን በተመሰከተ በተከፈላቸው ፊቃዳ በዓደማኖች ወደም በባሕሎች ሕጎች መሰረት መዳኘትን አይከስክስም፡፡ ዝርዝሩ በሕግ ይወሰናል፡፡

አንቀጽ 35 የሴቶች መብት

1. ሴቶች ደህ ሕገ መንግሥት በስረጋገጣቸው መብቶችና ጥበቃዎች በመጠቀም ረገድ ከወንዶች ጋር እኩል መብት አላቸው፡፡

2. ሴቶች በዚህ ሕገ መንግሥት በተደነገገው መሰረት በጋብቻ ከወንዶች ጋር እኩል መብት አላቸው፡፡

3. ሴቶች በበታችነትና በሰፊነት በመታየታቸው የደረሰባቸውን የታሪክ ቅርስ ከግምት ውስጥ በማስገባት ይህ ቅርስ እንዲታረምላቸው በተጨማሪ የድጋፍ እርምጃዎች ተጠቃሚ የመሆኑ መብት አላቸው፡፡ በዚህ በኩል የሚወሰዱት እርምጃዎች ዓላማ በፖለቲካዊ፣ በማህበራዊና በኢኮኖሚያዊ መስኮች እንዲሁም በመንግሥት እና በግል ተቋሞች ውስጥ ሴቶች ከወንዶች ጋር በእኩልነት ተወዳዳሪና ተሳታፊ እንዲሆኑ ስማድረግ እንዲቻል ሰዎች ትኩረት ስመስጠት ነው፡፡

4. ሴቶች ከጉጂ ባሕል ተጽዕኖ የመሳቀቅ መብታቸውን መንግሥት ማስከበር አለበት፡፡ ሴቶችን የሚጨቁኑ ወደም በአካላቸው ወደም በአስምርክቸው ሳይ ጉዳት የሚያስከትሉ ሕጎች፣ ወገኖችና ሰማዶች የተከሰኩት ናቸው፡፡

5. ሀ/ ሴቶች የወሲድ ፈቃድ ከሙሉ የደመወዝ ክፍያ ጋር የማግኘት መብት አላቸው፡፡ የወሲድ ፈቃድ ርዝመት ሴታ የምትሠራውን ሥራ ሁኔታ፣የሴቷን ጤንነት፣ የሕዳሱንና የቤተሰቡን ደህንነት ከግምት ውስጥ በማስገባት በሕግ ይወሰናል፡፡

ሰ/ የወሲድ ፈቃድ በሕግ በሚወሰነው መሰረት ከሙሉ የደመወዝ ክፍያ ጋር የሚሰጥ የእርግዝና ፈቃድን ሲጨምር ይቻላል፡፡

6. ሴቶች በብሔራዊ የሰማት ፖሊሲዎች ሕቀድና በኘርጃክቶች ዝግጅትና አፈዳዳም፣በተሰደ የሴቶችን ጥቅም በሚነኩ ኘርጃክቶች ሐሳባቸውን በተሟላ ሁኔታ እንዲሰጡ የመጠየቅ መብት አላቸው፡፡

7. ሴቶች ንብረት የማፍራት፣ የማስተዳደር፣ የመቅጣጠር፣ የመጠቀምና የማስተሳሰፍ መብት አላቸው፡፡ በተሰደም መፈትን በመጠቀም፣ በማስተሳሰፍ፣ የማስተዳደርና በመቅጣጠር ረገድ ከወንዶች ጋር እኩል መብት አላቸው፡፡ እንዲሁም ውርስን በሚመሰክት በእኩልነት የመታየት መብት አላቸው፡፡

8. ሴቶች የቅጥር፣ የሥራ እድገት፣ የእኩል ክፍያና ጡረታን የማስተሳሰፍ እኩል መብት አላቸው፡፡

9. ሴቶች በእርግዝናና በወሲድ ምክንያት የሚደርሰባቸውን ጉዳት ለመከላከልና ጤንነታቸውን ለማስጠበቅ የሚያስችል የቤተሰብ ምጣኔ ትምህርት፣ መረጃ እና አቅም የማግኘት መብት አላቸው፡፡

አንቀጽ 36 የሕዳሳት መብት

1. ማንኛውም ሕዳን የሚከተሉት መብቶች አሉት፤

ሀ/ በሕይወት የመኖር፣

ሰ/ ስምና ዜግነት የማግኘት፣

ሐ/ ወሳጆቹን ወደም በሕግ የማሳደግ መብት ያላቸውን ሰዎች የማወቅና የእነሱንም እንክብካቤ የማግኘት፣

መ/ ጉልበቱን ከሚበዘብዙ ሰማዶች የመጠበቅ፣ በትምህርት½ በጤናውና በደህንነቱ ሳይ ጉዳት የሚያደርሱ ሥራዎች እንዲሠሩ ያስመገዳድ ወደም ከመሥራት የመጠበቅ፣

ሠ/ በትምህርት ቤቶች ወደም በሕዳሳት ማሳደጊያ ተቋሞች ውስጥ በአካሉ ከሚፈጸም ወደም ከጭካኔና ሲሰብዓዊ ከሆነ ቅጣት ነዳ የመሆን፡፡

2. ሕዳናትን የሚመሰክቱ ስርምጃዎች በሚወሰዱበት ጊዜ በመንግሥታዊ ወደም በግሰ የበጎ ስድራጎች ተቋሞች፣ በፍርድ ቤቶች፣ በስተዳደር ባለሥልጣኖች ወደም በሕግ ስውጧ ስካሳት የሕዳናት ደህንነት በቀደምትነት መታሰብ ስለበት፡፡

3. ወጣት ስጥፊዎች፣ በማረሚያ ወደም በመቋቋሚያ ተቋሞች የሚገኙ፣ በመንግሥት ስርዳታ የሚያድጉ ወጣቶች፣ በመንግሥት ወደም በግሰ ስጋሰ ማውታን ተቋሞች ውስጥ የሚገኙ መጣቶች ከስዊቶች ተሰደተው መያዝ ስለባቸው፡፡

4. ከጋብቻ ውጭ የተወሰዱ ሕዳናት በጋብቻ ከተወሰዱ ሕዳናት ጋር ስኩሰ መብት ስላቸው፡፡

5. መንግሥት ስጋሰ ማውታን ሰዩ ጥበቃ ያደርግላቸዋል፡፡ በጉዳፊቻ የሚያድጉበትን ሥርዓት የሚያመቻቹና የሚያስፍፍ ስንደሁም ደህንነታቸውን ትምህርታቸውን የሚያራምዱ ተቋሞች ስንደሁመሰረቱ ያበረታታል፡፡

ስንቀዩ 37 ፍትሕ የማግኘት መብት

1. ማንኛውም ሰው በፍርድ ሲወሰን የሚገባውን ጉዳዩ ሰፍሮ ቤት ወደም ስሴሳ በሕግ የዳኝነት ሥልጣን ሰተሰጠው ስካሰ የማቅረብና ውሳኔ ወደም ፍርድ የማግኘት መብት ስለው፡፡

2. በዚህ ስንቀዩ ንዑስ ስንቀዩ 1 የተመሰከተውን ውሳኔ ወደም ፍርድ፤

ሀ/ ማንኛውም ማኅበር የሰባሳቱን የጋራ ወደም የግሰ ጥቅም በመወከስ፣

ለ/ ማንኛውም ቡድን ወደም ተመሳሳይ ጥቅም ያላቸውን ሰዎች የሚወክል ግሰሰብ ወደም የቡድኑ ስባሰ የመጠየቅና የማግኘት መብት ስለው፡፡

ስንቀዩ 38 የመምረጥና የመመረጥ መብት

1. ማንኛውም ሲትዮቹ ያዊ ዜጋ በቀሰም፣ በዘር፣ በብሔር፣ በብሔረሰብ፣ በዩታ፣ በቋንቋ፣ በዓይነት፣ በገሰቲካ ወደም በሴሳ ስመሰከካክት ወደም በሴሳ ስቋም ሳይ የተመሰረተ ሰዩነት ሳይደረግበት የሚከተሉት መብቶች ስሉት፤

ሀ/ በቀጥታ ስና በነዳነት በመረጣቸው ተወካዮች ስማካኝነት በሕዝብ ጉዳዩ ስተዳደር የመሳተፍ፣

ለ/ ስድማው 18 ዓመት ሲሞሳ በሕግ መሰረት የመምረጥ ፣

ሐ/ በማናቸውም የመንግሥት ደረጃ በየጊዜው በሚካሄድ ምርጫ የመምረጥና የመመረጥ፡፡ ምርጫው ቡሱ ስቀፍ፣ በቡሱም ስኩሰነት ሳይ የተመሰረተና በሚሰጥ ድምድ ስሰጣጥ መራጩ ፈቃዱን በነዳነት የሚገሰድበት ሞስትና የሚሰጥ መሆን ስለበት፡፡

2. በገሰቲካ ድርጅቶች፣ በሠራተኞች፣ በንግድ፣ በሰሠሪዎችና በሙያ ማኅበራት ሰተሳትፎ ድርጅቱ የሚጠደቀውን ጠቀሳሳና ሰዩ የሰባሰነት መስፈርት የሚያሟላ ማንኛውም ሰው በፍሳጎቱ ስባሰ የመሆን መብቱ የተከበረ መሆን ስለበት፡፡

3. በዚህ ስንቀዩ ንዑስ ስንቀዩ 2 በተመሰከቱት ድርጅቶች ውስጥ ሰኃሳፊነት ቦታዎች የሚካሄዱ ምርጫዎች ነዳና ዲሞክራሲያዊ በሆነ መንገድ ይፈደማሉ፡፡

4. የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 2 እና 3 ድንጋጌዎች የሕዝብን ጥቅም ስፋ ባለ ሁኔታ የሚነኩ እስከሆነ ድረስ በሕዝባዊ ድርጅቶች ሳይ ተፈጻሚ ይሆናሉ፡፡

አንቀጽ 39 የብሔሮች፣ ብሔረሰቦች፣ ሕዝቦች መብት

1. ማንኛውም የኢትዮጵያ ብሔር፣ ብሔረሰብ፣ ሕዝብ የራሱን ሕድሰ በራሱ የመሠሰን እስከመገንጠል ያለው መብቱ በማናቸውም መልኩ ያለ ገደብ የተጠበቀ ነው፡፡

2. ማንኛውም የኢትዮጵያ ብሔር፣ ብሔረሰብ፣ ሕዝብ በቋንቋው የመናገር፣ የመጻፍ፣ ቋንቋውን የማሳደግ እና ባሕሉን የመገለጽ፣ የማዳበርና የማስፋፋት እንዲሁም ታሪኩን የመንከባከብ መብት አለው፡፡

3. ማንኛውም የኢትዮጵያ ብሔር፣ ብሔረሰብ፣ ሕዝብ ራሱን የማስተዳደር መብት መብት አለው፡፡ ይህ መብት ብሔረ፣ ብሔረሰብ፣ ሕዝቡ በሰፊነት መሰል ያለ ምድር ራሱን የሚያስተዳድርበት መንግሥታዊ ተቋማት የሚቋቋም እንዲሁም በክልልና በፌዴራል አስተዳደሮች ውስጥ ሚዛናዊ ውክልና የማግኘት መብትን ያጠቃልላል፡፡

4. የብሔር፣ ብሔረሰቦች፣ ሕዝቦች የራሱን ሕድሰ በራሱ የመሠሰን እስከ መገንጠል መብት ከሥራ ሳይ የሚውለው፤

ሀ/ የመገንጠል ጥያቄ በብሔር፣ በብሔረሰቡ ወይም በሕዝቡ የሕግ ስላል፣ ምክር ቤት በሁለት ሦስተኛ የድምጽ ድጋፍ ተቀባይነት ማግኘቱ ሲፈገግ፤

ለ/ የፌዴራሉ መንግሥት የብሔር፣ የብሔረሰቡ ወይም የሕዝቡ ምክር ቤት ውሳኔ በደረሰው በዎስት ዓመት ጊዜ ውስጥ ስጠያቂው ብሔር፣ ብሔረሰብ ወይም ሕዝብ ሕዝቡ ውሳኔ ሲያደራጅ፤

ሐ/ የመገንጠሉ ጥያቄ በሕዝቡ ውሳኔው በአብሳጫ ድምጽ ሲደገፍ፤

መ/ የፌዴራሉ መንግሥት መገንጠሉን ስመረጠው ብሔር፣ ብሔረሰብ ወይም ሕዝብ ምክር ቤት ሥልጣኑን ሲያስረክብ፤

ሠ/ በሕግ በሚወሰነው መሠረት የንብረት ክፍፍል ሲደረግ ነው፡፡

5. በዚህ ሕገ መንግሥት ውስጥ «ብሔር፣ ብሔረሰብ፣ ሕዝብ» ማለት ከዚህ ቀጥሎ የተገለጸውን ባህርይ የሚያሳዩ ማኅበረሰብ ነው፡፡ ስፋ ያለ የጋራ ጠባይ የሚያንዳባርቀው ባሕል ወይም ተመሳሳይ ስምዶች ያሳቸው፣ ሲገባበት የሚችሉበት የጋራ ቋንቋ ያሳቸው፣ የጋራ ወይም የተዛመደ ሕልውና አለው ብለው የሚያምኑ፣ የሥነ ልቦና አንድነት ያሳቸውና በአብዛኛው በተያያዘ መልክዓ ምድር የሚኖሩ ናቸው፡፡

አንቀጽ 40 የንብረት መብት

1. ማንኛውም የኢትዮጵያ ዜጋ የግል ንብረት ባለቤት መሆኑ/መሆኗ ይከበርበታል/ ይከበርሳታል፡፡ ይህ መብት የሕዝብን ጥቅም ስመጠበቅ በሲባ ሁኔታ በሕግ እስካልተወሰነ ድረስ ንብረት የመያዝና በንብረት የመጠቀም ወይም የሲሎችን

ዜጎች መብቶች እስካልተቃረነ ድረስ ንብረትን የመሸጥ የማውረስ ወይም በሲባ መንገድ የማስተሳሰፍ መብቶችን ያካትታል፡፡

2. ስዚህ እንቀጽ ዓሳሚ «የግሰ ንብረት» ማለት ማንኛውም ኢትዮጵያዊ ዜጋ ወይም ሕጋዊ ሰውነት በሕግ የተሰጣቸው ኢትዮጵያዊ ማኅበራት ወይም እግባብ በሰጣቸው ሁኔታዎች በሕግ በተሰየ በጋራ የንብረት ባለቤት እንዲሆኑ የተፈቀደላቸው

ማኅበራሰቦች በጉልበታቸው፣ በመፍጠር ችሎታቸው ወይም በካፒታላቸው ያፈረት ተጨባጭ የሆነና የተጨባጭነት ጠባይ ሳይኖረው ዋጋ ያሰው ውጤት ነው፡፡

3. የገጠርም ሆነ የከተማ መሬትና የተፈጥሮ ሀብት ባለቤትነት መብት የመንግሥትና የሕዝብ ብቻ ነው፡፡ መሬት የማይሸጥ የማይሰወጥ የኢትዮጵያ ብሔሮች፣ብሔረሰቦችና ሕዝቦች የጋራ ንብረት ነው፡፡

4. የኢትዮጵያ እርሶ ስዳሮች መሬት በነዳ የማግኘትና ከመሬታቸው ያሰመነቀሰ መብታቸው የተከበረ ነው፡፡ እፎዳዳውን በተመሰከተ ዝርዝር ሕግ ይወጣል፡፡

5. የኢትዮጵያ ዘሳኞች ስግግሮች ሆነ ስእርሻ የሚጠቀሙበት መሬት በነዳ የማግኘት፣የመጠቀምና ከመሬታቸው ያሰመፈናቀሰ መብት አላቸው፡፡ ዝርዝር እፎዳዳው በሕግ ይወሰናል፡፡

6. የመሬት ባለቤትነት የኢትዮጵያ ብሔሮች፣ ብሔረሰቦችና ሕዝቦች መሆኑ እንዳተጠበቀ ሆኖ መንግሥት ስግሰ ባለቤቶች በሕግ በሚወሰን ክፍያ በመሬት የመጠቀም መብታቸውን ያስከብርሳቸዋል፡፡ ዝርዝሩ በሕግ ይወሰናል፡፡

7. ማንም ኢትዮጵያዊ በጉልበቱ፣ ወይም በገንዘቡ በመሬት ሳይ ሰሚገነባው ቋሚ ንብረት ወይም ሰሚያደርገው ቋሚ መኛኛሰ መብት አለው፡፡ ደህ መብት የመሸጥ፣ የመሰወጥ፣ የማውረስ፣ የመሬት ተጠቃሚነቱ ሲቋረጥ ንብረቱን የማንሳት፣ ባለቤትነቱን የማዛወር ወይም የካሳ ክፍያ የመጠየቅ መብትን ያካትታል፡፡ ዝርዝር እፎዳዳው በሕግ ይወሰናል፡፡

8. የግሰ ንብረት ባለቤትነት መብት እንዳተጠበቀ ሆኖ፣ መንግሥት ስሕዝብ ጥቅም አስፈላጊ ሆኖ ሲያገኘው ተመጣጣኝ ካሳ በቅድሚያ በመክፈል የግሰ ንብረትን ስመውሰድ ይችላል፡፡

እንቀጽ 41 የኢኮኖሚ፣ የማኅበራዊና የባሕል መብቶች

1. ማንኛውም ኢትዮጵያዊ በሀገሪቱ ውስጥ በማንኛውም የኢኮኖሚ እንቅስቃሴ የመሰማራትና ስመተዳደሪያው የመረጠውን ሥራ የመሥራት መብት አለው፡፡

2. ሁሉም ኢትዮጵያዊ መተዳደሪያውን፣ ሥራውንና ሙያውን የመምረጥ መብት አለው፡፡

3. የኢትዮጵያ ዜጎች ሁሉ በመንግሥት ገንዘብ በሚካሄዱ ማኅበራዊ አገልግሎቶች በእኩልነት የመጠቀም መብት አላቸው፡፡

4. መንግሥት የጤና፣ የትምህርትና ሴሎች የማኅበራዊ አገልግሎቶችን ስሕዝብ ስማቀራብ በየጊዜው እየጨመረ የሚሄድ ሀብት ይመድባል፡፡

5. መንግሥት የሕክል እና የአሰሪ ጉዳተኞችን፣ አረጋጋዊያንና ያሰወሳጅ ወይም ያስሰላደገ የቀረ ሕዳናትን ስማቋቋምና ስመርዳት የሀገሪቱ የኢኮኖሚ ስቅም በፈቀደው ደረጃ እንክብካቤ ያደርጋል፡፡

6. መንግሥት ሰሥራ ስጦታና ሰነዎች ሥራ ስመፍጠር የሚያስችል ፖሊሲ ይከተላል፤ እንዲሁም በሚያካሂደው የሥራ ዘርፍ ውስጥ የሥራ ስድስት ስመፍጠር የሥራ ንግድዎችን ያወጣል፤ ንግዶችን ያካሂዳል፡፡

7. መንግሥት ዜጎች ጠቃሚ ሥራ የማግኘት ስድሳቸው እየሰፋ እንዲሄድ ሰማድረግ አስፈላጊ እርምጃዎችን ይወስዳል፡፡

8. ገበያዎችና ዘላን ሲትዮፍውያን በየጊዜው አየተሻሻሉ የሚሄድ ኑሮ ስመኖር የሚያስችላቸውን ሰምርት ካደረጉት አስተዋጽኦ ጋር ተመጣጣኝ የሆነ ተገቢ ዋጋ ሰምርት ውጤቶቻቸው የማግኘት መብት አላቸው፡፡ መንግሥት የኢኮኖሚ፣ የማኅበራዊና የሰማት ፖሊሲዎችን በሚተሰምበት ጊዜ በዚህ ዓላማ መመራት አስበት፡፡

9. መንግሥት የባሕርና የታሪክ ቅርሶችን የመንከባከብና ስሥነ ጥበብና ስለፖርትመስፍፍት አስተዋጽኦ የማድረግ ኃላፊነት አስበት፡፡

አንቀጽ 42 የሠራተኞች መብት

ሀ/ የፋብሪካና የአገልግሎት ሠራተኞች፣ ገበያዎች፣ የአፎቻ ሠራተኞች፣ ሴቶች የገጠር ሠራተኞች፣ ከተወሰነ ኃላፊነት ደረጃ በታች ያሉና የሥራ ጠባቂዎች የሚፈቀድላቸው የመንግሥት ሠራተኞች የሥራና የኢኮኖሚ ሁኔታዎችን ሰማሻሻል በማኅበር የመደራጀት መብት አላቸው፡፡ ይህ መብት የሠራተኛ ማኅበራትና ሴቶች ማኅበራትን የማደራጀት፣ ከሠራዊታዊና ጥቅማቸውን ከሚነኩ ሴቶች ድርጅቶች ጋር የመደራጀት መብትን ያካትታል፡፡

ለ/ በንዑስ አንቀጽ 41/ የተመሰከሩት የሠራተኛ አፍሎች ሥራ ማቅምን ጨምሮ ቅርታቸውን የማሰማት መብት አላቸው፡፡

ሐ/ በንዑስ አንቀጽ 41/ አና /ለ/ መሠረት እውቅና ባገኙት መብቶች ሰመቀም የሚችሉት የመንግሥት ሠራተኞች በሕግ ይወሰናሉ፡፡

መ/ ሴቶች ሠራተኞች ስተመሳሳይ ሥራ ተመሳሳይ አፍያ የማግኘት መብታቸው የተጠበቀ ነው፡፡

2. ሠራተኞች በአግባቡ የተወሰነ የሥራ ሰዓት ሰራፍት፣ የመዝናኛ ጊዜ፣ በየጊዜው አክፍያ ጋር የሚሰጡ የሰራፍት ቀኖች፣ ደመወዝ የሚከፈላቸው የሕዝብ በዓላት እንዲሁም ጤናማና አደጋ የማያደረስ የሥራ አካባቢ የማግኘት መብት አላቸው፡፡

3. እነዚህን መብቶች ተግባራዊ ሰማድረግ የሚወጡ ሕጎች በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 1 መሠረት እውቅና ያገኙትን መብቶች ሳይቀንሱ የተጠቀሱት ዓደነት የሠራተኛ ማኅበራት ስለሚቋቋሙበትና የጋራ ድርጅቱ ስለሚካሄድበት ሥርዓት ይደነግጋሉ፡፡

አንቀጽ 43 የሰማት መብት

1. የኢትዮጵያ ሕዝቦች በአጠቃላይም ሆነ በኢትዮጵያ ያሉ ብሔሮች፣ ብሔረሰቦች፣ ሕዝቦች በተናጠል የኑሮ ሁኔታቸውን የማሻሻልና የማያቋርጥ እድገት የማግኘት መብታቸው የተጠበቀ ነው፡፡

2. ዜጎች በብሔራዊ ሰማት የመሳተፍ በተሰደም አባል የሆኑበትን ማኅበረሰብ የሚመሰክቱ ፖሊሲዎችና ንግዶችን ሳይረዱ ሕሳባቸውን እንዲሰጡ የመጠየቅ መብት አላቸው፡፡

3. መንግሥት በዓለም አቀፍ ደረጃ የሚገባቸው ስምምነቶችም ሆኑ የሚያደርጋቸው ግንኙነቶች የኢትዮጵያን የማያቋርጥ እድገት መብት የሚያስከብሩ መሆን አስባቸው፡፡

4. የሰማት እንቅስቃሴ ዋና ዓላማ የዜጎችን እድገትና መሰረታዊ ፍላጎቶች ማሟላት ይሆናል፡፡

አንቀጽ 44 የአካባቢ ደህንነት መብት

1. ሁሉም ሰዎች ንዑስና ጤናማ በሆነ አካባቢ የመኖር መብት አላቸው፡፡

2. መንግሥት በሚያካሂዳቸው ንግድ፣ ምክንያት የተፈናቀሉ ወደም ኑሮአቸው የተነካባቸው ሰዎች ሁሉ በመንግሥት በቂ እርዳታ ወደ ሴሳ አካባቢ መዘዋወሪያ ጨምሮ ተመሳሳይ የሆነ የገንዘብ ወደም ሴሳ አማራጭ ማካካሻ የማግኘት መብት አላቸው፡፡

ምሳሌ ስራት ፡ የመንግሥት አወቃቀር

አንቀጽ 45 ሥርዓተ መንግሥት

የኢትዮጵያ ፌዴራላዊ ዲሞክራሲያዊ ፈጥረት ሥርዓተ መንግሥት ርዕሰ መንግሥት ነው፡፡

አንቀጽ 46 የፌዴራል ክልሎች

የፌዴራሉ መንግሥት በክልሎች የተዋቀረ ነው፡፡

1. ክልሎች የሚዋቀሩት በሕዝብ አሰፍፊ፣ ቋንቋ፣ የማንነት እና ፈቃድ ሳይ

በመመስረት ነው፡፡

አንቀጽ 47 የፌዴራል መንግሥት አባላት

የኢትዮጵያ ፌዴራላዊ ዲሞክራሲያዊ ፈጥረት አባላት የሚከተሉት ናቸው፡፡

1. የትግራይ ክልል

2. የአፋር ክልል

3. የአማራ ክልል

4. የኦሮሚያ ክልል

5. የሱማሌ ክልል

6. የቤንሻንጉል/ጉሙዝ ክልል

7. የደቡብ ብሔሮች፣ ብሔረሰቦችና ሕዝቦች ክልል

8. የጋምቤላ ሕዝቦች ክልል

9. የሐረሪ ሕዝብ ክልል

2. በዚህ ስንቀድም ንዑስ ስንቀድም 1 የተመለከቱት ክልሎች ውስጥ የተካተቱ ብሔሮች፤

ብሔረሰቦች፣ ሕዝቦች በማንኛውም ጊዜ የየራሳቸውን ክልል የማቋቋም መብት ስላቸው፡፡

3. የማንኛውም ብሔር፣ ብሔረሰብ፣ ሕዝብ የራሱን ክልል የመመስረት መብት ሥራ ሳይላውም፤

ሀ/ የክልል መመስረት ጥያቄው በብሔረ፣ በብሔረሰብ ወይም በሕዝቡ ምክር ቤት በሁለት ሦስተኛ ድምድም ተቀባይነት ማግኘቱ ሲፈጸምና ጥያቄው በድህረ ምክር ቤት ሲቀርብ፤

ለ/ ጥያቄው የቀረበበት የክልል ምክር ቤት ጥያቄው በደረሰው በስንድ ዓመት ጊዜ ውስጥ ስለሚቀርብ ብሔር፣ ብሔረሰብ ወይም ሕዝብ ሕዝብ ውሳኔ ሲያደራጅ፤

ሐ/ ክልል የመመስረት ጥያቄው በብሔረ፣ በብሔረሰብ ወይም በሕዝቡ ሕዝብ ውሳኔ በሕብሳጫ ድምድም ሲደገፍ፤

መ/ የክልሉ ምክር ቤት ሥልጣኑን ስለሚቀርብ ብሔር፣ ብሔረሰብ ወይም ሕዝብ ሲያስረክብ፤

ሠ/ በሕዝብ ውሳኔ የሚፈጠረው ስዲስ ክልል ጥያቄ ማቀረብ ሳያስፈልገው በቀጥታ የኢትዮጵያ ፌዴራላዊ ዲሞክራሲያዊ ሪፐብሊክ ስባል ሲሆን ነው፡፡

4. የኢትዮጵያ ፌዴራላዊ ዲሞክራሲያዊ ሪፐብሊክ ስባል መብትና ሥልጣን ስላቸው፡፡

ስንቀድም 48 የስክላሰል ስውጦች

1. የክልሎች ወሰን በሚመለከት ጥያቄ የተነሳ ስንደሆን ጉዳዩ በሚመለከታቸው ክልሎች ስምምነት ይፈጸማል፡፡ የሚመለከታቸው ክልሎች መስማማት ካልቻሉ የፌዴሬሽኑ ምክር ቤት የሕዝብን ስህፍፍርና ፍላጎት መሠረት በማድረግ ይወስናል፡፡

2. በዚህ ስንቀድም ንዑስ ስንቀድም 1 መሰረት የቀረበ ጉዳይ ከሁለት ዓመት ባልበሰጠ ጊዜ ውስጥ በፌዴሬሽኑ ምክር ቤት የመጨረሻ ውሳኔ ይሰጥበታል፡፡

ስንቀድም 49 ፎሰስ ከተማ

1. የፌዴራሉ መንግሥት ፎሰስ ከተማ ስዲስ ስበባ ነው፡፡

2. የስዲስ ስበባ ከተማ ስስተዳደር ራሱን በራሱ የማስተዳደር መብት ሥልጣን ይኖረዋል፡፡ ዝርዝሩ በሕግ ይወስናል፡፡

3. የስዲስ ስበባ ከተማ ስስተዳደር ተጠሪነቱ ስፌዴራሉ መንግሥት ይሆናል፡፡

4. የስዲስ ስበባ ነዋሪዎች በዚህ ሕግ መንግሥት በተደነገገው መሰረት በፌዴራሉ የሕዝብ ተወካዮች ምክር ቤት ይወከላሉ፡፡

የኦሮሚያ ክልል፤ የአገልግሎት አቅርቦት ወደም የተፈጥሮ ሀብት አጠቃቀምንና የመሳሰሉትን ጉዳዮች በተመለከተ፣ እንዲሁም አዲስ አበባ በኦሮሚያ ክልል መሐል የሚገኝ በመሆኑ የሚነሱ ሁሉንም የሚያስተሳስሩ አስተዳደራዊ ጉዳዮች በተመለከተ ያሰው ሰዩ ጥቅም ያጠበቅባቸዋል፡፡ ዝርዝሩ በሕግ ይወሰናል፡፡

ምሳሌ ስምስት ፡ የሥልጣን አወቃቀር እና ክፍፍል

አንቀጽ 50 ስለ ሥልጣን አካላት አወቃቀር

1. የኢትዮጵያ ፌዴራላዊ ዲሞክራሲያዊ ሪፐብሊክ በፌዴራል መንግሥትና በክልሎች የተዋቀረ ነው፡፡
2. የፌዴራሉ መንግሥትና ክልሎች የሕግ አውጪነት፣ የሕግ አስፈጻሚነትና የዳኝነት ሥልጣን አላቸው፡፡
3. የፌዴራሉ መንግሥት ከፍተኛ የሥልጣን አካል የፌዴራሉ መንግሥት የሕዝብተወካዮች ምክር ቤት ነው፡፡ ተጠሪነቱም ስህገሪቱ ሕዝብ ነው፡፡ የክልል ከፍተኛ የሥልጣን አካል የክልሉ ምክር ቤት ነው፤ ተጠሪነቱም ስወከሰው ክልል ሕዝብ ነው፡፡
4. ክልሎች፤ በክልላዊነትና ክልሎች አስፈላጊ ሆነው በሚያገኙት የአስተዳደር እርዳታ ዲሞክራሲ፡፡ ሕዝቡ በዝቅተኛ የአስተዳደር እርዳታ በቀጥታ ይሳተፍ ዘንድ ስዝቅተኛ እርዳታ በቂ ሥልጣን ይሰጣል፡፡
5. የክልል ምክር ቤት በክልሉ ሥልጣን እር በሆኑ ጉዳዮች የክልሉ የሕግ አውጪ አካል ነው፡፡ ይህንን ሕግ መንግሥት መሰረት በማድረግ የክልሉን ሕግ መንግሥት ያዘጋጃል፣ ያደጅኛል፣ ያሻሽላል፡፡
6. የክልል መስተዳድር የክልሉ ከፍተኛ የሕግ አስፈጻሚ አካል ነው፡፡
7. የክልል የዳኝነት ሥልጣን የፍርድ ቤቶች ብቻ ነው፡፡
8. የፌዴራሉ መንግሥትና የክልሎች ሥልጣን በዚህ ሕግ መንግሥት ተወስኗል፡፡ ለፌዴራሉ መንግሥት የተሰጠው ሥልጣን በክልሎች መከበር አለበት፡፡ ለክልሎች የተሰጠው ሥልጣን በፌዴራሉ መንግሥት መከበር አለበት፡፡
9. የፌዴራል መንግሥት በዚህ ሕግ መንግሥት አንቀጽ 51 ከተሰጡት ሥልጣን እና ተግባሮች እንዲከሰሩትና ለክልሎች በውክልና ሲሰጥ ይቻላል፡፡

አንቀጽ 51 የፌዴራል መንግሥት ሥልጣንና ተግባር

1. ሕግ መንግሥቱን ያጠብቃል፤ ይከሳክሳል፡፡
2. የህገሪቱን አጠቃላይ የኢኮኖሚ፣ የማህበራዊና የሰማት ፖሊሲ፣ ስትራቴጂና ስቀድ ያወጣል፤ ያስፈጽማል፡፡
3. የጤና፣ የትምህርት፣ የባሕልና ታሪካዊ ቅርስ፣ የሳደንስና ቴክኖሎጂ ህገሪ አቀፍ መመዘኛዎችና መሰረታዊ የፖሊሲ መሰሪያዎችን ያወጣል፤ ያስፈጽማል፡፡
4. የህገሪቱን የፍደናነስ፣ የገንዘብ፣ የውጭ ሲንቨስትመንት ፖሊሲዎችንና ስትራቴጂዎችን ያወጣል፤ ያስፈጽማል፡፡

5. የመሬት፣ የተፈጥሮ ሀብትና የታሪክ ቅርሶች አጠቃቀምና ጥበቃን በተመለከተ ሕግ ያወጣል፡፡

6. የሀገርና የሕዝብ የመከላከያና የደህንነት እንዲሁም የፌዴራል መንግሥት የፖሊስ ኃይል ያዳራጃል፤ ይመራል፡፡

7. ብሔራዊ ባንክን የስተዳድራል፤ ገንዘብ ያትማል፤ ደበዳሪል፤ የውጭ ምንዛሪና ገንዘብ ሰው-ውጥን ይቆጣጠራል፡፡ ክስሎች ከውስጥ ምንጮች አስሟበደረበት ሁኔታ ሕግና መመሪያ ያወጣል፡፡

8. የውጭ ግንኙነት ፖሊሲን ይወስናል፤ ፖሊሲውንም ያስፈጽማል፤ ዓለም አቀፍ ስምምነቶችን ይጥቀሳል፤ ያዳድቃል፡፡

9. የአዋጅ፣ የባቡር፣ የባሕር መጓጓዣ፤ የፖስታና የቴሌኮሙኒኬሽን አገልግሎቶች እንዲዘሉም ሁለት ወደም ከሁለት በላይ ክስሎችን የሚያገናኙ አውራ መንገዶችን ያስፋፋል፤ ያስተዳድራል፤ ይቆጣጠራል፡፡

10. በፌዴራል መንግሥት በተሰጡት የገቢ ምንጮች ክልል ገብርና ቀሪጥ ይጥሳል፤ ያስተዳድራል፤ የፌዴራል መንግሥት በጅት ያረቃል፤ ያዳድቃል፤ ያስተዳድራል፡፡

11. ሁለት ወደም ከሁለት በላይ የሆኑ ክስሎችን የሚያስተሳስሩ ወደም ድንበር ተሻጋሪ የሆኑ ወንዶችና ሀገራችንን አጠቃቀም ይወስናል፤ ያስተዳድራል፡፡

12. በክስሎች መካከል የሚደረግን የንግድ ግንኙነትና የውጭ ንግድን ይመራል፤ ይቆጣጠራል፡፡

13. በፌዴራል መንግሥት ገንዘብ የተቋቋሙ እንደ ወደም ከእንደ ክልል በላይ የሚሸፍኑ የአገልግሎት ተቋሞችን ያስተዳድራል፤ ያስፋፋል፡፡

14. ከክልል አቅም በላይ የሆኑ የዘግባዊ መዳፍረስ ሲያጋጥም በክልሉ መስተዳድር ጥያቄ መሰረት የሀገሪቱን የመከላከያ ኃይል ያስማራል፡፡

15. በዚህ ሕግ መንግሥት የተረጋገጡትን የፖለቲካ መብቶች ሰማሰፈደም አስፈላጊ የሆኑ የፖለቲካ ድርጅቶችን እንዲሁም ምርጫን በሚመለከት ሕጎች ያወጣል፡፡

16. በሀገሪቱ በአጠቃላይም ሆነ በተወሰኑ የሀገሪቱ ክፍሎች የአስቸኳይ ጊዜ አዋጅ ያውጃል፤ አዋጁን ያነሳል፡፡

17. የዜግነት ጥያቄ ይወስናል፡፡

18. የኢምግሬሽንና የአፕርት፤ ወደ ሀገር የመግቢያና፤ የመውጫ ጉዳዮችን፤ ስለስደተኞችና ስለ ፖለቲካ ጥገኝነት ይወስናል፤ ይመራል፡፡

19. የፌዴራል የድርሰት መብቶችን ይፈቀዳል፤ ይጠብቃል፡፡

20. እንደ ወጥ የመስኪያ ዳረጃዎችና የጊዜ ቀመር ያወጣል፡፡

21. የጦር መሳሪያ ስለመያዝ የጦር መሳሪያ ሕግ ያወጣል፡፡

እንቀጽ 52 የክልል ሥልጣንና ተግባር

1. በሕገ መንግሥቱ ስፌዴራሉ መንግሥት በተሰደ ወደም ስፌዴራሉ መንግሥትና ስክሰሱች በጋራ በግልጽ ያስተሰጠ ሥልጣን የክልል ሥልጣን ይሆናል፡፡

2. በዚህ ስንቀድም ንዑስ ስንቀድም 1 የተጠቀሰው ስንደተጠበቀ ሆኖ፣ የክልሱች ሥልጣንና ተግባር የሚከተሉትን ያጠቃልላል፤

ሀ/ ራሱን በራሱ ማስተዳደርን ዓሳማ ያደረገ ክልላዊ መስተዳደር ያዋቅራል፤ የሕግ የበላይነት የሰፊነበት ዲሞክራሲያዊ ሥርዓት ይገነባል፤ ይህን ሕገ መንግሥት ይጠብቃል፤ ይከላከላል፤

ለ/ የክልል ሕገ መንግሥትና ሴሎች ሕጎችን ያወጣል፤ ያስፈጽማል፤

ሐ/ የክልሉን የኢኮኖሚ፣ የማኅበራዊና የልማት ፖሊሲ፣ ስትራቴጂና ስቀድ ያወጣል፤ ያስፈጽማል፤

መ/ የፌዴራሉ መንግሥት በሚያወጣው ሕግ መሰረት መሬትና የተፈጥሮ ሀብትን ያስተዳድራል፤

ሠ/ ስክሰሱ በተወሰነው የገቢ ምንጭ ክልል ግብርና ታክስ ይጥሳል፤ ይሰበሰባል፤ የክልሉን በጃት ያወጣል፤ ያስፈጽማል፤

ረ/ የክልሉን መስተዳድር ሠራተኞች ስስተዳደር የሥራ ሁኔታዎች በተመሰከተ ሕግ ያወጣል፤ ያስፈጽማል፤ ሆኖም ስሱን ድረስ የሥራ መደብ የሚያስፈልጉ የትምህርት የሥልጠናና የሰዎች መመዘኛዎች ከስጠቃላይ የሀገሪቱ መመዘኛዎች ጋር የተቀራረቡ መሆናቸውን የማረጋገጥ ኃላፊነት ይኖርበታል፡፡

ሰ/ የክልሉን የፖሊስ ኃይል ያደራጃል፤ ይመራል፤ የክልሉን ሰላምና ደኅንነት ያስብቃል፡፡

ምሳሌ፡ ስድስት ፡ ስስፌዴራሉ መንግሥት ምክር ቤቶች

ስንቀድም 53 የፌዴራል መንግሥት ምክር ቤቶች

የፌዴራሉ መንግሥት ሁለት ምክር ቤቶች ይኖራታል፤ ስነዚህም የሕዝብ ተወካዮች ምክር ቤት ስና የፌዴሬሽን ምክር ቤት ናቸው፡፡

ክፍል ስንድ የሕዝብ ተወካዮች ምክር ቤት

ስንቀድም 54 የሕዝብ ተወካዮች ምክር ቤት ስባሳት

1. የሕዝብ ተወካዮች ምክር ቤት ስባሳት፤ ሁሉ ስቀፍ፣ ነዳ፣ ቀጥተኛ፣ ትክክለኛ በሆነና ድምጽ በሚሰማበት ሥርዓት በየሕምስት ዓመቱ በሕዝብ ይመረጣሉ፡፡

2. የምክር ቤቱ ስባሳት በስንድ የምርጫ ክልል ውስጥ ከሴሎች ተወዳዳሪዎች መካከል ስብሳቢ ድምጽ ያገኘ ተወዳዳሪ ስሽናፌ በሚሆንበት የምርጫ ሥርዓት ይመረጣሉ፡፡ የተሰየ ውክልና ያስፈልጋቸዋል ተብሎ የታመነባቸው ስናሳ ብሔረሰቦች ስና ሕዝቦች በምርጫ የሕዝብ ተወካዮች ምክር ቤት ስባሳ ይሆናሉ፡፡ ዝርዝሩ በሕግ ይወሰናል፡፡

3. የምክር ቤቱ ስባሳት ቁጥር የሕዝብ ብዛትንና በሰዩ ትኩረት ውክልና የሚሰጣቸው ስናሳ ብሔረሰቦችና ሕዝቦችን ቁጥር መሰረት በማድረግ 550 የማይበልጥ ሆኖ ከዚህ ውስጥ ስናሳ ብሔረሰቦች 20 የማይበልጥ መቀመጫ ይኖራቸዋል፡፡ ዝርዝሩ በሕግ ይደነግጋል፡፡

4. የምክር ቤቱ ስባሳት የመሳሰሉ ሕዝብ ተወካዮች ናቸው፡፡ ተገዢነታቸውም፣

ሀ/ ስሕገ መንግሥቱ፤

ለ/ ስሕዝቡ፤ እና

ሐ/ ስሕሲናቸው ብቻ ይሆናሉ፡፡

5. ማንኛውም የምክር ቤቱ አባል በምክር ቤቱ ውስጥ በሚሰጠው ድምዳሜ ውይይት ስለተያየት ምክንያት እይክሰስም፡፡ ስለተዳደረው ስርዓት እይከሰስም፡፡

6. ማንኛውም የምክር ቤቱ አባል ከባድ ውንጀል ሲፈጽም እጅ ከፍንጅ ካስተያዘ በስተቀር ያስ ምክር ቤቱ ፈቃድ አይያዝም፤ በውንጀልም እይክሰስም፡፡

7. ማንኛውም የምክር ቤቱ አባል የመረጠው ሕዝብ አመኔታ ባጣበት ጊዜ በሕግ መሰረት ከምክር ቤት አባልነቱ ይወገዳል፡፡

አንቀጽ 55 የሕዝብ ተወካዮች ምክር ቤት ሥልጣንና ተግባር

1. የሕዝብ ተወካዮች ምክር ቤት በዚህ ሕገ መንግሥት መሰረት ስፌዴራሉ መንግሥት በተሰጠው ሥልጣን ክልል ሕጎችን ያወጣል፡፡

2. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 1 የተመለከተው አጠቃላይ ድንጋጌ እንደተጠበቀ ሆኖ፣ የሕዝብ ተወካዮች ምክር ቤት በሚከተሉት ጉዳዮች ሳይዝርዝር ሕግ ያወጣል፤

ሀ/ የመሬትና የተፈጥሮ ሀብት፤ እንዲሁም ድንበር ተሻጋሪ ወይም ከእንድ ክልል በላይ የሚያስተሳስሩ ወንዞችና ሐደቆች አጠቃቀምን በተመለከተ፤

ለ/ በክልሎች መካከል የሚኖረውን የንግድ ልውውጥ፤ እንዲሁም የውጭ ንግድ ግንኙነትን በተመለከተ፤

ሐ/ የአየር፣ የባዮሮና የባሕር መጓጓዣ፤ የፖስታና የቴሌኮሙኒኬሽን አገልግሎቶችን እንዲሁም ሁለት ወይም ከሁለት በላይ ክልሎችን የሚያገናኙ አውራ መንገዶችን በተመለከተ፤

መ/ በዚህ ሕገ መንግሥት የተደነገጉትን የፖስቲካ መብቶች አፈጻጸምን እንዲሁም ምርጫን በተመለከተ፤

ሠ/ የዜግነት መብትን፤ የኢምግሬሽን፤ የስፕርትን፤ ወደ ሀገር የመግቢያና የመውጫ ጉዳዮችን እንዲሁም የሰደተኞችና የፖስቲካ ጥገኝነት ጉዳዮችን በተመለከተ፤

ረ/ አንድ ወጥ የመጠን መስኪያ ደረጃና የጊዜ ቀመርን በተመለከተ፤

ሰ/ የፈጠራና የሥነ ጥበብ መብቶችን በተመለከተ፤

ሸ/ የጦር መሣሪያ መያዝን በተመለከተ፡፡

3. የሠራተኛ ጉዳይ ሕግ ያወጣል፡፡

4. የንግድ ሕግ /ኮድ/ ያወጣል፡፡

5. የወንጀልና መቀጫ ሕግ ያወጣል፡፡ ደህ ስንደተጠበቀ ሁኖ ክስሱች የፌዴራሉ መንግሥት የወንጀልና መቀጫ ሕግ በግልጽ ባስተሸፈኑ ጉዳዮች ሳይሆኑ የማይወጡት ሥልጣን ይኖራቸዋል፡፡

6. ስንድ የኢኮኖሚ ማህበረሰብን ስመፍጠር ሲባል በፌዴራል መንግሥት ሕግ ስንዲወጣቸው የሚያስገድዱ ስመዘናቸው በፌዴሬሽኑ ምክር ቤት የታመነባቸው የፍትሐብሔር ሕጎችን ያወጣል፡፡

7. የፌዴራል መንግሥት፤ የሀገርና የሕዝብ መከላከያ፤ የደህንነትና የፖሊስ ኃይል ስድራጃጃት ይወስናል፡፡ በሥራ ስፈዳዎ ረገድ የሚታዩ መሠረታዊ የዜጎችን ሰብዓዊ መብቶችና የሀገርን ደህንነት የሚነኩ ጉዳዮች ሲከሰቱ ያጣራል፤ ስራሳገረ ስርዓቶች ስንዲወሰዱ ያደርጋል፡፡

8. በስንቀድ 93 በተመሰከተው መሰረት የስራቸዪዲ ጊዜ ስዋጅ ያውጃል፤ የሕግ ስራዳሚው የሚያወጣውን የስራቸዪዲ ጊዜ ስዋጅ ተመሰክቶ ይወስናል፡፡

9. የሚኒስትሮች ምክር ቤት በሚያቀርብበት የሕግ ረቂቅ መሰረት የጦርነት ስዋጅ ያውጃል፡፡

10. የሀገሪቱን ስጠቃሳይ የኢኮኖሚ፣ የማህበራዊ፣ የልማት ፖሊሲዎችንና ስትራቴጂዎችን፤ የፍዴናንስና የገንዘብ ፖሊሲን ያዳድቃል፤ ገንዘብን፤ የብሔራዊ ባንክ ስስተዳደር፤ የውጭ ምንዛሬንና ሰው-ሰውን በተመሰከተ ዝርዝር ሕግ ያወጣል፡፡

11. በፌዴራል መንግሥት በተከሰሰው የገቢ ምንጭ ክልል ግብርና ታክስ ይሞሳል፡፡ የፌዴራል መንግሥት በጃት ያዳድቃል፡፡

12. የሕግ ስራዳሚው ስካል የሚዋጣቸውን ዓሰም ስቀፍ ስምምነቶች ያዳድቃል፡፡

13. የፌዴራል መንግሥት ፍርድ ቤት ዳኞችን፤ የሚኒስትሮች ምክር ቤት ስባሳትን፤ የኮሚሽነሮችን፤ የዋናው ሶዲተርን ስንዲሁም የሴሎች ሹመታቸው በምክር ቤቱ መድደቅ ያስበትን ባለሥልጣኖች ሹመት ያዳድቃል፡፡

14. የሰብዓዊ መብቶች ኮሚሽን ያቋቁማል፤ ሥልጣንና ተግባሩን በሕግ ይወስናል፡፡

15. የሕዝብ ስንባ ጠባቂ ተቋምን ያቋቁማል፤ ተቋሙን የሚመራ ስባሳትን ይመርጣል፤ ይሰደማል፡፡ ሥልጣንና ተግባሩን በሕግ ይወስናል፡፡

16. በማንኛውም ክልል ሰብዓዊ መብቶች ሲጣሱና ክልሉ ድርጊቱን ማቆም ሳይችል ሲቀር፤ በራሱ ስነሳሽነትና ያስከሰሱ ፈቃድ ተገቢው ስርዓት ስንዲወሰድ በፌዴሬሽኑ ምክር ቤትና በሕዝብ ተወካዮች ምክር ቤት የጋራ ስብሰባ ጥያቄ ያቀርባል፤ በተደረሰበት ውሳኔ መሰረት በክልሉ ምክር ቤት መመሪያ ይሰጣል፡፡

17. ምክር ቤቱ ጠቀሳይ ሚኒስትሩን ስና ሴሎች የፌዴራሉ መንግሥት ባለሥልጣናትን ሰጥያቄ የመሞራትና የሕግ ስራዳሚውን ስካል ስሠራር የመመርመር ሥልጣን ስሰው፡፡

18. በሕግ ስራዳሚው ስካል በተሰጠ ማንኛውም ሥልጣን ሳይሆንም ምክር ቤቱ ስባሳት በስንድ ሦስተኛ ድምፅ ሲጠደቁ ምክር ቤቱ ይወደዳል፡፡ ምክር ቤቱ በጉዳዩ ሳይሆን የመመካከርና ስራሳገረ መሰሉ የታየውን ስርዓት የመውሰድ ሥልጣን ስሰው፡፡

19. ምክር ቤቱን የሚመራ ስፊ ጉባኤና ምክትል ስፊ ጉባኤ ይመርጣል፤ ሰምክር ቤቱ ሥራ የሚያስፈልጉትን ቋሚና ጊዜያዊ ኮሚቴዎች ያዋቅራል፡፡

አንቀጽ 56 የፖስቲካ ሥልጣን

በምክር ቤቱ አብሳጫ መቀመጫ ያገኘ የፖስቲካ ድርጅት ወደም ጣምራ ድርጅቶች የፌዴራሉን መንግሥት የሕግ አስፈጻሚ አካል ያደራጃል/ያደራጃሉ፤ ይመራል/ይመራሉ፡፡

አንቀጽ 57 ስለሕግ አዘዳደር

ምክር ቤቱ መክር የተሰማማበት ሕግ ስለገሪቱ ንፌዚዳንት ስፌርማ ደቀርባል፤ ንፌዚዳንቱ በአሥራ ስምስት ቀናት ውስጥ ይፈርማል፡፡ ንፌዚዳንቱ በአሥራ ስምስት ቀናት ውስጥ ካልፈረመ ሕጉ በሥራ ሳይ ይውሳል፡፡

አንቀጽ 58 የምክር ቤቱ ስብሰባና የሥራ ዘመን

1. ከምክር ቤቱ አባላት ከግማሽ በሳይ ከተገኙ ምስዓተ ጉባኤ ይኖራል፡፡
2. የምክር ቤቱ የሥራ ጊዜ ከመስከረም ወር የመጨረሻ ሳምንት ስኞት ስስክ ሰኔ ሰዓሳ ነው፤ በመካከሉም ምክር ቤቱ በሚወስነው ጊዜ የአንድ ወር ሰራፍት ይኖረዋል፡፡
3. የሕዝብ ተወካዮች ምክር ቤት የሚመረጠው ስምስት ዓመታት ነው፤ የሥራ ዘመኑ ከማብቃቱ ከአንድ ወር በፊት አዲስ ምርጫ ተካሂዶ ይጠናቀቃል፡፡
4. ምክር ቤቱ ሰራፍት ሳይ በሚሆንበት ጊዜ የምክር ቤቱ አፈ-ጉባኤ ስብሰባ ሲጠራ ይኖሳል፡፡ ከምክር ቤቱ አባላት ከግማሽ በሳይ ስብሰባ እንዲጠራ ከጠየቁ አፈ-ጉባኤው ስብሰባ የመጥራት ግዴታ አለበት፡፡
5. የሕዝብ ተወካዮች ምክር ቤት ስብሰባዎች በግልጽ ይካሄዳሉ፤ ሆኖም በምክር ቤቱ አባላት ወደም በፌዴራል የሕግ አስፈጻሚ አካል በዝግ ስብሰባ እንዲደረግ ከተዋቀና ከምክር ቤቱ አባላት ከግማሽ በሳይ ከደገፉት ዝግ ስብሰባ ሲደረግ ይኖሳል፡፡

አንቀጽ 59 የምክር ቤቱ ውሳኔዎችና የሥነ ሥርዓት ደንቦች

1. በዚህ ሕግ መንግሥት በግልጽ በተሰደ ካልተደነገገ በስተቀር ማናቸውም ውሳኔዎች የሚተሳስፉት በምክር ቤቱ አባላት የአብሳጫ ድምጽ ነው፡፡
2. ምክር ቤቱ ስለ አሠራሩና ስለ ሕግ አወጣጡ ሂደት ደንቦችን ያወጣል፡፡

አንቀጽ 60 ስለምክር ቤቱ መበተን

1. ጠቅላይ ሚኒስትሩ የሥልጣን ዘመኑ ከማስቀጠል በፊት አዲስ ምርጫ ሰማካሂድ በምክር ቤቱ ፈቃድ ምክር ቤቱ እንዲበተን ሰማድረግ ይችላል፡፡
2. በጣምራ የመንግሥት ሥልጣን የያዙ የፖስቲካ ድርጅቶች ጣምራነታቸው ፈርሶ በምክር ቤቱ የነበራቸውን አብሳጫነት ያጡ እንደሆነ የሚኒስትሮች ምክር ቤት ተበትኖ በሕዝብ ተወካዮች ምክር ቤት ባሉ የፖስቲካ ድርጅቶች ሴሳ ጣምራ መንግሥት በአንድ ሳምንት ጊዜ ውስጥ ለመመስረት እንዲቻል ንፌዚዳንቱ የፖስቲካ ድርጅቶችን ይጋብዛል፡፡ የፖስቲካ ድርጅቶች አዲስ መንግሥት ለመፍረጥ ወደም የነበረውን ጣምራነት ለመቀጠል ካልቻሉ ምክር ቤቱ ተበትኖ አዲስ ምርጫ ይደረጋል፡፡

3. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 1 ወደም 2 መሰረት ምክር ቤቱ የተበተነ አንደኛው ክስድስት ወር ባልበሰጠ ጊዜ ውስጥ አዲስ ምርጫ መደረግ አለበት፡፡

4. ምርጫው በተጠናቀቀ በሰዓቱ ቀኑት ውስጥ አዲሱ የሕዝብ ተወካዮች ምክር ቤት ሥራውን ይጀምራል፡፡

5. የሕዝብ ተወካዮች ምክር ቤት ከተበተነ በኋላ በገሪቱን የሚወራው ሥልጣን ይዞ የነበረው የፖለቲካ ድርጅት ወደም የፖለቲካ ድርጅቶች ጣምራ የሰበት ተሰባት የመንግሥት ሥራ ከማከናወንና ምርጫ ከማካሄድ በስተቀር አዲስ አዋጆችን፤

ደንቦችንና ድንጋጌዎችን ማውጣት ወደም ነባር ሕጎችን ማሻርና ማሻሻል አይችልም፡፡

ምሳራ፩ አድስት ክፍል ቡስት ፡ የፌዴሬሽን ምክር ቤት

አንቀጽ 61 የፌዴሬሽን ምክር ቤት አባላት

1. የፌዴሬሽን ምክር ቤት በፌዴራሉ መንግሥት አባል ክስሱች የሚገኙ ብሔሮች፣ ብሔረሰቦች፣ ሕዝቦች የሚጠኩዋቸው አባላት የሚወክሉበት ምክር ቤት ነው፡፡

2. ከዎንዳንዱ ብሔር፣ ብሔረሰብ፣ ሕዝብ ቢያንስ አንድ ተወካይ ይኖረዋል፤ በተጨማሪም የብሔር ወደም ብሔረሰቡ አንድ ሚሲዮን ሕዝብ አንድ ተጨማሪ ወኪል ይኖረዋል፡፡

3. የፌዴሬሽን ምክር ቤት አባላት በክልል ምክር ቤቶች ይመረጣሉ፤ የክልል ምክር ቤቶች በራሳቸው ወደም በቀጥታ በሕዝብ አንዲመረጡ በማድረግ የፌዴሬሽን ምክር ቤት አባል አንዲወክሉ ያደርጋሉ፡፡

አንቀጽ 62 የፌዴሬሽኑ ምክር ቤት ሥልጣንና ተግባር

1. ምክር ቤቱ ሕገ መንግሥቱን የመተርጎም ሥልጣን ይኖረዋል፡፡

2. የሕገ መንግሥት ጉዳዮች አጣሪ ጉባኤን ያደራጃል፡፡

3. የብሔሮች፣ ብሔረሰቦች፣ ሕዝቦች የራሱን ልድስ በራሱ የመወሰን እስከ መገንጠን መብትን በተመለከተ በሚነሱ ጥያቄዎች ላይ በሕገ መንግሥቱ መሰረት ይወስናል፡፡

4. በሕገ መንግሥቱ የተደነገገው የሕዝቦች እኩልነትና በሕዝቦች መፈቃቀድ ላይ የተመሰረተ አንድነት ሥር አንዲሰድና አንዲዳብር ያደርጋል፡፡

5. ከሕዝብ ተወካዮች ምክር ቤት ጋር በጣምራ የተሰጡትን ሥልጣኖች ያከናውናል፡፡

6. በክልሎች መካከል ሰሚነሱ አስመግባባዮች መፍትሄ ይፈልጋል፡፡

7. የክልሎችና የፌዴራሉ መንግሥት የጋራ ተብስው የተመደቡ ገቢዎች በቡስቱ መካከል የሚከፋፈሉበትን፤ አንዲሁም የፌዴራሉ መንግሥት በክልሎች ድጉማ የሚሰጥበትን ቀመር ይወስናል፡፡

8. በሕዝብ ተወካዮች ምክር ቤት ሕገ ሲወጣላቸው የሚገቡ የፍትሕ-ብሔር ጉዳዮችን ይሰድዳል፡፡

9. ማንኛውም ክስ ላይ ሕገ መንግሥት በመሳሰሉ ሕገ መንግሥታዊ ሥርዓቱን ስደጋ ሳይሆን የሕግን የፌዴራል መንግሥት ጣስቃ ስንደግብ ያዛል፡፡

10. የምክር ቤቱን የተሰደደ ቋሚና ጊዜያዊ ኮሚቴዎች ያቋቁማል፡፡

11. ምክር ቤቱ የፌዴራል ስፈንባሌና ምክትል ስፈንባሌ ደመርመረው የፌዴራል የሥራ ስፈዳዎችና የውስጥ ስለተዳደሩ ደንብ ያወጣል፡፡

ስንቀድ 63 የፌዴሬሽን ምክር ቤት ስባሳት መብት

1. ማንኛውም የፌዴሬሽን ምክር ቤት ስባል በማናቸውም የምክር ቤቱ ስብሰባ ሳይሆን በሚሰጠው ስለተያየት ወይም ድምድም ምክንያት ስይከሰስም፤ ስለተዳደሩ ስርዓቶች ስይወሰድበትም፡፡

2. ማንኛውም የፌዴሬሽን ምክር ቤት ስባል ከባድ ወንጀል ሲፈቀድ ስፋት ከፍንፋሽ ካስተዳዘ በስተቀር ያለ ምክር ቤቱ ፈቃድ ስይደገፍም፤ በወንጀልም ስይከሰስም፡፡

ስንቀድ 64 ውሳኔዎችና የሥነ ሥርዓት ደንቦች

1. የፌዴሬሽን ምክር ቤት ምስዓተ ጉባኤ የሚኖረው ከስባሳቱ ሁለት ሦስተኛው የተገኙ ስንደገፍን ነው፡፡ ማንኛውም ውሳኔ የሚያስፈልገው ስብሰባ ሳይከተገኝ የምክር ቤቱ ስባሳት ከማንኛውም ድምድም ሲደገፍ ብቻ ነው፡፡

2. ስባሳት ድምድም መስጠት የሚችሉት በስካል ሲገኙ ብቻ ነው፡፡

ስንቀድ 65 ስለ ቢጃት

የፌዴሬሽን ምክር ቤት ቢጃቱን ስሕዝብ ተወካዮች ምክር ቤት በማቅረብ ያስወስናል፡፡

ስንቀድ 66 የምክር ቤቱ ስፈንባሌ ሥልጣን

1. የፌዴሬሽን ምክር ቤት ስፈንባሌ የምክር ቤቱን ስብሰባዎች ደመራል፡፡

2. ምክር ቤቱን በመወከስ ጠቅላላ የስለተዳደሩ ሥራዎችን ደመራል፡፡

3. ምክር ቤቱ በስባሳቱ ሳይሆን የወሰነውን የደህንነትና ስርዓቶች ያስፈቀዳል፡፡

ስንቀድ 67 ስብሰባና የሥራ ዘመን

1. የፌዴሬሽን ምክር ቤት ቢያንስ በዓመት ሁለት ጊዜ ይሰበሰባል፡፡

2. የፌዴሬሽን ምክር ቤት የሥራ ዘመን ስምስት ዓመት ይሆናል፡፡

ስንቀድ 68 በሁለቱም ምክር ቤቶች ስባል መሆን የማይቻል ስለመሆኑ

ማንኛውም ሰው በሕግ ጊዜ የሕዝብ ተወካዮች ምክር ቤት እና የፌዴሬሽኑ ምክር ቤት አባል ሲሆን አይችልም፡፡

ምዕራፍ ስዊት ፡ ስለ ሪፐብሊኩ ንግድ ዳንቱ

ሕግ ቁጽ 69 ስለ ንግድ ዳንቱ

ንግድ ዳንቱ የኢትዮጵያ ፌዴራላዊ ዲሞክራሲያዊ ሪፐብሊክ ፎሰስ ብሔር ነው፡፡

ሕግ ቁጽ 70 የንግድ ዳንቱ አስያሪ

1. ስንግድ ዳንቱን እና የማቅረብ ሥልጣን የሕዝብ ተወካዮች ምክር ቤት ነው፡፡

2. የቀረበው እና በሕዝብ ተወካዮች ምክር ቤትና በፌዴሬሽኑ ምክር ቤት የጋራ ስብሰባ በሁለት ሦስተኛ ድምጽ ከተደገፈ ንግድ ዳንቱ ይሆናል፡፡

3. የምክር ቤት አባል ንግድ ዳንቱ ሆኖ ከተመረጠ የተወሰደበትን ምክር ቤት ውግጥ ይሰቃል፡፡

4. የንግድ ዳንቱ የሥራ ዘመን ስድስት ዓመት ይሆናል፡፡ ሕግ ሰው ከሁለት ጊዜ በላይ ስንግድ ዳንቱን ሲመራ ሕግ አይችል፡፡

5. የሪፐብሊኩ ንግድ ዳንቱ ምርጫ በዚህ ሕግ ቁጽ ንዑስ ሕግ ቁጽ 2 መሰረት ከደቀው በኋላ ሥራውን ከመጀመሩ በፊት የጋራ ስብሰባው በሚወስነው ጊዜ ስብሰባው ፊት ስሕግ መንግሥቱና የኢትዮጵያ ሕዝቦች ያሰውን ታማኝነት በሚቀጥሉት ቃላት ይገልጻል፡፡

«እኔ ..... በዛሬው ሰዓት የኢትዮጵያ ፌዴራላዊ ዲሞክራሲያዊ ሪፐብሊክ ንግድ ዳንቱ በመሆን ሥራዬን ለጃምር የተጣሰብኝን ክፍተኛ ኃሳፊነት በታማኝነት ለመፈጸም ቃል እገባለሁ፡፡»

ሕግ ቁጽ 71 የንግድ ዳንቱ ሥልጣንና ተግባር

1. የሕዝብ ተወካዮች ምክር ቤትና የፌዴሬሽኑን ምክር ቤት ዓመታዊ የጋራ ስብሰባ ይከፍታል፡፡

2. በዚህ ሕግ መንግሥት መሰረት የሕዝብ ተወካዮች ምክር ቤት ያደረጋቸው ሕጎችና ዓላም አቀፍ ስምምነቶች በነጋሪት ጋዜጣ ያውጃል፡፡

3. ሀገሪቷን በውጭ ሀገሮች የሚወክሉትን አምባሳደሮችና ሌሎች መስከተኞች በጠቅላላ ሚኒስትሩ አቀራቢነት ይሾማል፡፡

4. የውጭ ሀገር አምሳደሮችና የሰዩ መስከተኞችን የሹመት ደብዳቤ ይቀበላል፡፡

5. በሕግ መሰረት ኒሻኖችና ሽልማቶችን ይሰጣል፡፡

6. በጠቅላላ ሚኒስትሩ አቀራቢነት በሕግ በተወሰነው መሰረት ክፍተኛ የውትድርና ማህበራዊ ሕግ ይሰጣል፡፡

7. በሕግ መሰረት ይቀርታ ያደርጋል፡፡

ምዕራፍ ስምንት ፡ የሕግ አስፈጻሚ አካል

አንቀጽ 72 ስለ ስልፈዳሚነት ሥልጣን

1. የኢትዮጵያ ፌዴራል መንግሥት ከፍተኛ የስልፈዳሚነት ሥልጣን የተሰጠው ስጦታዊ ሚኒስትሩና ሰሚኒስትሮች ምክር ቤት ነው፡፡
2. ጠቅላይ ሚኒስትሩና የሚኒስትሮች ምክር ቤት ስሕዝብ ተወካዮች ምክር ቤት ተጠሪዎች ናቸው፡፡ የሚኒስትሮች ምክር ቤት ስባዕት በመንግሥት ተግባራቸው በጋራ ሰሚሰጡት ውሳኔ የጋራ ኃላፊነት ስሰባቸው፡፡
3. በዚህ ሕግ መንግሥት መሰረት በሴሳ ስኳጉን ካስተወሰነ በስተቀር የጠቅላይ ሚኒስትሩ የሥራ ዘመን የሕዝብ ተወካዮች ምክር ቤት የሥራ ዘመን ነው፡፡

አንቀጽ 73 የጠቅላይ ሚኒስትሩ ስልጣን

1. ጠቅላይ ሚኒስትሩ የሕዝብ ተወካዮች ምክር ቤት ስባዕት መካከል ይመረጣል፡፡
2. በሕዝብ ተወካዮች ምክር ቤት ስብሳቢ መቀመጫ ያገኘው የፖለቲካ ድርጅት ወይም ያገኙት የፖለቲካ ድርጅቶች የመንግሥት ሥልጣን ይረከባል/ይረከባሉ፡፡

አንቀጽ 74 የጠቅላይ ሚኒስትሩ ሥልጣንና ተግባር

1. ጠቅላይ ሚኒስትሩ የዘጠኙ ርዕሰ መስተዳድር፣ የሚኒስትሮች ምክር ቤት ስብሰባና የጦር ኃይሎች ጠቅላይ ሰዓዊ ነው፡፡
2. ጠቅላይ ሚኒስትሩ የሚኒስትሮች ምክር ቤት ስባዕቶችን ከሁለቱ ምክር ቤቶች ስባዕት ወይም ስሥራው ብቃት ካላቸው ሴቶች ግለሰቦች መካከል ስሕዝብ ተወካዮች ምክር ቤት በስጤነት ስቀርቦ ሹመታቸውን ያደድቃል፡፡
3. የሕዝብ ተወካዮች ምክር ቤት ያወጣቸው ሕጎች፣ ፖሊሲዎች፣ መመሪያዎችና ውሳኔዎች ተግባራዊ መሆናቸውን ይከታተላል፣ ያረጋግጣል፡፡
4. የሚኒስትሮች ምክር ቤትን ይመራል፣ ያስተባብራል፣ ይወክላል፡፡
5. የሚኒስትሮች ምክር ቤት ያወጣቸውን ፖሊሲዎች፣ ደንቦች መመሪያዎችና ውሳኔዎች ተፈጻሚነት ይከተተላል፡፡
6. የዘጠኙን የውጭ ፖሊሲ በበላይነት ያስፈጽማል፡፡
7. ኮሚሽኖችን፣ የማዕከላዊ ጠቅላይ ፍርድ ቤት ንፈዚዳንትና ምክትል ንፈዚዳንትን ስና ዋና ሶዲተርን መርጦ በሕዝብ ተወካዮች ምክር ቤት ሹመታቸውን ያደድቃል፡፡
8. የመስተዳድሩን ሥራ ስፈዳዎችን ብዓት ይቆጣጠራል፣ ስራዓገግ የሆኑ የስርዓት ስርዓቶችን ይወስዳል፡፡
9. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 2 እና 7 ከተዘረዘሩት ውጭ የሆኑ ከፍተኛ የመንግሥት የሲቪል ሹመቶችን ይሰጣል፡፡
10. የሕዝብ ተወካዮች ምክር ቤት በሚያወጣው ሕግ ወይም በሚሰጠው ውሳኔ መሠረት ኒሻዎችንና ሽሰማቶችን ስንፈዚዳንቱ ስቀርቦ ያሰጣል፡፡

11. ስለ ዘገሪቱ ሁኔታ፣ በመንግሥት ስለተከናወኑ ተግባራትና ስለወዳጅ ስቅዶች ስሕዝብ ተወካዮች ምክር ቤት በየወቅቱ ሪፖርት ያቀርባል፡፡

12. በዚህ ስገ መንግሥትና በሴሎች ስገዎች የተሰጡትን ሴሎች ተግባሮች ያከናውናል፡፡

13. ስገ መንግሥቱን ያከብራል፤ የሰከበራል፡፡

ስንቀድ 75 ስለ ምክትል ጠቅላይ ሚኒስትር

1. ምክትል ጠቅላይ ሚኒስትሩ፣

ሀ/ በጠቅላይ ሚኒስትሩ ተሰደተው የሚሰጡትን ተግባሮች ያከናውናል፤

ለ/ ጠቅላይ ሚኒስትሩ በማደኖርበት ጊዜ ተክቶ ይሰራል፡፡

2. ምክትል ጠቅላይ ሚኒስትሩ ተጠሪነቱ ስለጠቅላይ ሚኒስትሩ ይሆናል፡፡

ስንቀድ 76 የሚኒስትሮች ምክር ቤት

1. የሚኒስትሮች ምክር ቤት፤ ጠቅላይ ሚኒስትር፣ ምክትል ጠቅላይ ሚኒስትር፣

ሚኒስትሮችና በስገ በሚወሰን መሰረት ሴሎች ስባሎች የሚገኙበት ምክር ቤት ነው፡፡

2. የሚኒስትሮች ምክር ቤት ተጠሪነቱ ስለጠቅላይ ሚኒስትሩ ነው፡፡

3. የሚኒስትሮች ምክር ቤት ስሚወሰነው ውሳኔ ስሕዝብ ተወካዮች ምክር ቤት ተጠሪ ነው፡፡

ስንቀድ 77 የሚኒስትሮች ምክር ቤት ሥልጣንና ተግባር

1. የሚኒስትሮች ምክር ቤት ስሕዝብ ተወካዮች ምክር ቤት የወጡ ስገዎችና የተሰጡ ውሳኔዎች በሥራ መተገገማቸውን ያረጋግጣል፣ መመሪያዎችን ይሰጣል፡፡

2. የሚኒስትሮችንና በቀጥታ ስሚኒስትሮች ምክር ቤት ተጠሪ የሆኑ ሴሎች የመንግሥት ስካሳትን ስደረጃጃት ይወስናል፣ ሥራቸውን ያስተባብራል፣ ይመራል፡፡

3. የፌዴራሉን መንግሥት ዓመታዊ በጃት ያዘጋጃል፣ ስሕዝብ ተወካዮች ምክር ቤት ያቀርባል፣ ሲደቀቅም ተግባራዊነቱን ያረጋግጣል፡፡

4. የገንዘብና የፋይናንስ ፖሊሲን ተግባራዊነት ያረጋግጣል፣ ብሔራዊ ባንክን ያስተዳድራል፣ ገንዘብ ያትማል፣ ከሀገር ውስጥና ከውጭ ይበደራል፣ የውጭ ምንዛሬና የገንዘብ ስውውጥን ይቆጣጠራል፡፡

5. የፌዴራልና የኪነ ጥበብ መብቶችን ያስጠብቃል፡፡

6. የኢኮኖሚያዊ፣ የማኅበራዊና የሰማት ፖሊሲዎች እና ስትራቴጂዎችን ይነድፋል፣ ያስፈጽማል፡፡

7. ስንድ ውጥ የመሰከያ ደረጃዎችና የጊዜ ቀመር ያወጣል፡፡

8. የበገሪቱን የውጭ ግንኙነት ፖሊሲ ያወጣል፣ የስፈጽማል፡፡

9. ስግና ሥርዓት መክበሩን ያረጋግጣል፡፡

10. የአስቸኳይ ጊዜ አዋጅ ያውጃል፣ በዚህ ስግ መንግሥት በተደነገገው የጊዜ ወሰን ውስጥ፣ የታወጀውን የአስቸኳይ ጊዜ አዋጅ ስሕዝብ ተወካዮች ምክር ቤት አቅርቦ ያስጸድኛል፡፡

11. የጦርነት ጉዳዮችን መምር በማናቸውም ጉዳዮች ሳይ የሕግ ረቂቅ ስሕዝብ ተወካዮች ምክር ቤት ያቀርባል፡፡

12. የሕዝብ ተወካዮች ምክር ቤትና ጠቅላይ ሚኒስትሩ የሚሰጡትን ሴሎች ተግባሮች ያከናውናል፡፡

13. የሕዝብ ተወካዮች ምክር ቤት በሚሰጠው ሥልጣን መሠረት ደንቦችን ያወጣል፡፡

ምሳሌ፡ ስለ ፍርድ ቤቶች አወቃቀርና ሥልጣን

ስንቀድ 78 ስለ ነዳ የዳኝነት ስካል

1. ነዳ የዳኝነት ስካል በዚህ ስግ መንግሥት ተቋቁሟል፡፡

2. የፌዴራሉ መንግሥት ከፍተኛ የዳኝነት ስካል የፌዴራሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት ይሆናል፡፡ የሕዝብ ተወካዮች ምክር ቤት ስሪፈሳጊ ሆኖ ሲያገኘው የፌዴራሉ ከፍተኛ ፍርድ ቤትም ሆነ የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት በበገሪቱ በሙሉ ወደም በክፍል እንዲደራጅ በሁለት ሦስተኛ ድምጽ ሲወስን ይችላል፡፡ ጉዳዩ በዚህ ስካሉ ካስተወሰነ የፌዴራል ከፍተኛና የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤቶች ሥልጣን ስክሰው ፍርድ ቤቶች ተሰጥቷል፡፡

3. ክስሎች፣ የክስል ጠቅላይ ፍርድ ቤቶች፣ የክስል ከፍተኛ ፍርድ ቤቶችና የክስል የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤቶች ይኖራቸዋል፡፡ ዝርዝሩ በስግ ይዋሰናል፡፡

4. የዳኝነት ሥልጣንን ከመደበኛ ፍርድ ቤቶች ወደም በስግ የመዳኝነት ሥልጣን ከተሰጠው ተቋም ውጭ የሚያደርግ፣ በስግ የተደነገገን የዳኝነት ሥርዓት የማይከተል ሰዩ ፍርድ ቤት ወደም ጊዜያዊ ፍርድ ቤት ስድቋቋምም፡፡መሰረት የሃይማኖትና የባሕል ፍርድ ቤቶችን ሲያቋቁሙ ወደም እውቅና ሲሰጡ ይችላሉ፡፡ ይህ ስግ መንግሥት ከመጽደቁ በፊት በመንግሥት እውቅና አግኝተው ሲሰሩባቸው የነበሩ ሃይማኖቶችና የባሕል ፍርድ ቤቶች በዚህ ስግ መንግሥት መሰረት እውቅና አግኝተው ይደራጃሉ፡፡

ስንቀድ 79 የዳኝነት ሥልጣን

1. በፌዴራልም ሆነ በክስል የዳኝነት ሥልጣን የፍርድ ቤቶች ብቻ ነው፡፡

2. በየትኛውም ደረጃ የሚገኝ የዳኝነት ስካል ከማንኛውም የመንግሥት ስካል፣ ከማንኛውም ባለሥልጣን ሆነ ከማንኛውም ሌላ ተደራሽ ነዳ ነው፡፡

3. ዳኞች የዳኝነት ተግባራቸውን በሙሉ ነዳነት ያከናውናሉ። ከሕግ በስተቀር በሌላ ሁኔታ አይመሩም።

4. ማንኛውም ዳኛ ከዚህ በታች በተመለከቱት ሁኔታዎች ካልሆነ በስተቀር በሕግ ከተወሰነው የጡረታ ሷድሜ ከመድረሱ በፊት ከፌቃዱ ውጭ ከዳኝነት ሥራው አይነሳም፤

ሀ/ የዳኞች አስተዳደር ጉባኤ በዳኞች የዲሲኒሲን ሕግ መሠረት ጥፋት ፈጽሟል ወይም ጉልህ የሆነ የሥራ ችሎታና ቀስጥፍና ስንሰታስ ብሎ ብሎ ሲወሰን፣ ወይም

ለ/ በህመም ምክንያት ተግባሩን በተገቢው ሁኔታ ማከናወን አይችልም ብሎ ሲወሰን፣ እና

ሐ/ የጉባኤው ውሳኔ በሕዝብ ተወካዮች ምክር ቤት ወይም በክልል ምክር ቤቶች ከግማሽ በላይ ድምድር ሲደቀስ።

5. የማንኛውም ዳኛ የጡረታ መውጫ ጊዜ አይረዝምም።

6. የፌዴራል ጠቀሳይ ፍርድ ቤት የፌዴራሉን መንግሥት የዳኝነት አካል የሚያስተዳድርበትን በጃት ስሕዝብ ተወካዮች ምክር ቤት አቅርቦ ያስወስናል፣ ሲፈቀድም በጃቱን ያስተዳድራል።

7. የክልል የዳኝነት አካሎች በጃት በየክልሉ ምክር ቤቶች ይመደባሉ። የሕዝብ ተወካዮች ምክር ቤት የፌዴራሉን የከፍተኛና የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤቶች የዳኝነት ሥልጣን ደርበው ስሚሠሩት የክልል ጠቀሳይ ፍርድ ቤቶችና የክልል ከፍተኛ ፍርድ ቤቶች የበጃት ማካካሻ ይሰጣሉ።

አንቀጽ 80 የፍርድ ቤቶች ጣምራነትና ሥልጣን

1. የፌዴራል ጠቀሳይ ፍርድ ቤት በፌዴራል ጉዳዮች ላይ የበላይና የመጨረሻ የዳኝነት ሥልጣን ይኖረዋል።

2. የክልል ጠቀሳይ ፍርድ ቤት በክልሉ ጉዳዩ ላይ የበላይና የመጨረሻ የዳኝነት ሥልጣን ይኖረዋል። በተጨማሪ የፌዴራል የከፍተኛ ፍርድ ቤት የዳኝነት ሥልጣን ይኖረዋል።

3. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 1 እና 2 የተጠቀሰው ቢኖርም፣

ሀ/ የፌዴራሉ ጠቀሳይ ፍርድ ቤት መሰረታዊ የሆነ የሕግ ስሕተት ያስበትን ማናቸውንም የመጨረሻ ውሳኔ ስማረም በስበር ችሎት የማየት ሥልጣን ይኖረዋል። ዝርዝሩ በሕግ ይወሰናል።

ለ/ የክልል ጠቀሳይ ፍርድ ቤት መሰረታዊ የሆነ የሕግ ስሕተት ያስበትን በክልል ጉዳዮች የተሰጠ የመጨረሻ ውሳኔ ስማረም በስበር ችሎት የማየት ሥልጣን ይኖረዋል። ዝርዝሩ በሕግ ይወሰናል።

4. የክልል ከፍተኛ ፍርድ ቤት በክልሉ ከሚኖረው የዳኝነት ሥልጣን በተጨማሪ የፌዴራል የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት የዳኝነት ሥልጣን ይኖረዋል።

5. የክልል ከፍተኛ ፍርድ ቤት በፌዴራል የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት የዳኝነት ሥልጣኑ መሰረት በሚሰጠው ውሳኔ ላይ የሚቀርበው ደግባኝ በክልል ጠቀሳይ ፍርድ ቤት ይታያል።

6. የክፈለገጽ ጠቅላይ ፍርድ ቤት በፌዴራል የዳኝነት ሥልጣኑ በሚሰጠው ውሳኔ ሳይሆነ በፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ይታያል፡፡

አንቀጽ 81 ስለዳኝነት አሟላጭ

1. የፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ንፊዚዳንትና ምክትል ንፊዚዳንት በፌዴራል መንግሥት ጠቅላይ ሚኒስትር አቅራቢነት በሕዝብ ተወካዮች ምክር ቤት ይሾማሉ፡፡

2. ሌሎች የፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ዳኞችን በተመለከተ በፌዴራል የዳኝነት አስተዳደር ጉባኤ የቀረቡትን ስሜዎች ጠቅላይ ሚኒስትሩ በሕዝብ ተወካዮች ምክር ቤት አቅርቦ ያሾማል፡፡

3. የክፈለገጽ ጠቅላይ ፍርድ ቤት ንፊዚዳንትና ምክትል ንፊዚዳንት በክፈለገጽ ርዕሰ መስተዳደር አቅራቢነት በክፈለገጽ ምክር ቤት ይሾማሉ፡፡

4. የክፈለገጽ ጠቅላይ ፍርድ ቤትና የክፈለገጽ ከፍተኛ ፍርድ ቤት ዳኞች በክፈለገጽ የዳኝነት አስተዳደር ጉባኤ አቅራቢነት በክፈለገጽ ምክር ቤት ይሾማሉ፡፡ የክፈለገጽ የዳኝነት አስተዳደር ጉባኤ የዳኞችን ሹመት ስምዘር ቤቱ ከማቀረቡ በፊት የፌዴራል

የዳኝነት አስተዳደር ጉባኤ በስሜዎች ሳይ ያሰውን አስተያየት መጠየቅና አስተያየቱን ከራሱ አስተያየት ጋር በማያያዝ በክፈለገጽ ምክር ቤት የማቅረብ ኃላፊነት አለበት፡፡ የፌዴራል የዳኝነት አስተዳደር ጉባኤ አስተያየቱን በሦስት ወር ጊዜ ውስጥ ካቅረበ በክፈለገጽ ምክር ቤት ሹመቱን ያዘድቃል፡፡

5. የክፈለገጽ የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት ዳኞች በክፈለገጽ የዳኝነት አስተዳደር ጉባኤ አቅራቢነት በክፈለገጽ ምክር ቤት ይሾማሉ፡፡

6. በየትኛውም ደረጃ የሚገኙ ዳኞች የዲሲፕሊንና የዝውውር ጉዳይ በሚመለከተው የዳኝነት አስተዳደር ጉባኤ ይወሰናል፡፡

አንቀጽ 82 የሕገ መንግሥት ጉዳዮች አጣሪ ጉባኤ አወቃቀር

1. የሕገ መንግሥት ጉዳዮች አጣሪ ጉባኤ በዚህ ሕገ መንግሥት ተቋቁሟል፡፡

2. የሕገ መንግሥት ጉዳዮች አጣሪ ጉባኤ ስሥራ ስንድ አባላት ይኖራታል፡፡ አባላቱም የሚከተሉት ናቸው፤

ሀ/ የፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ንፊዚዳንት፤ ስብሳቢ፤

ለ/ የፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ምክትል ንፊዚዳንት፤ ምክትል ስብሳቢ፤

ሐ/ በሕዝብ ተወካዮች ምክር ቤት አቅራቢነት በፈጥረኩ ንፊዚዳንት የሚሾሙ በሙያ ብቃታቸውና በሥነ ምግባራቸው የተመሰከሩላቸው ስድስት የሕግ ባለሙያዎች፤

መ/ የፌዴሬሽኑ ምክር ቤት ከአባላቱ መካከል የሚወከላቸው ሦስት ሰዎች፡፡

3. የሕገ መንግሥት ጉዳዮች አጣሪ ጉባኤ የሥራ ቅሬጥፍናን ሰማረጋገጥ የሚያስችለው መዋቀር ሲዘረጋ ይቻላል፡፡

አንቀጽ 83 ሕገ መንግሥቱን ስለመተርጎም

1. የሕገ መንግሥታዊ ክርክር ጉዳዩ ሲነሳ በፌዴራሽኑ ምክር ቤት ውሳኔ ያገኛል፡፡

2. የፌዴራሽን ምክር ቤት፣ የሕገ መንግሥት ጉዳዮች ስጦታ ጉባኤ በሚያቀርብበት ሕገ መንግሥታዊ ጉዳዩ ላይ በሠላሣ ቀናት ውስጥ ውሳኔ ይሰጣል፡፡

ስንቀድ 84 የሕገ መንግሥት ጉዳዮች ስጦታ ጉባኤ ሥልጣንና ተግባር

1. የሕገ መንግሥት ጉዳዮች ስጦታ ጉባኤ ሕገ መንግሥታዊ ጉዳዮችን የማጣራት ሥልጣን ይኖረዋል፡፡ በሚያደርገው ማጣራት መሰረት ሕገ መንግሥቱ መተርጎም ስሕፈሳጊ ሆኖ ሲያገኘው በፌዴራሽን ምክር ቤት በጉዳዩ ላይ የውሳኔ ሐሳብ ያቀርባል፡፡

2. በፌዴራሉ መንግሥትም ሆነ በክልል ሕግ ስውጪ ስነሳት የሚወጡ ሕጎች ከዚህ ሕገ መንግሥት ጋር ይቃረናሉ የሚል ጥያቄ ሲነሳና ጉዳዩም በሚመሰክተው ፍርድ ቤት ወደም በባለ ጉዳዩ ሲቀርብበት መርምሮ ስመጨረሻ ውሳኔ በፌዴራሽኑ ምክር ቤት ያቀርባል፡፡

3. በፍርድ ቤቶች የሕገ መንግሥት ትርጉም ጥያቄ ሲነሳ፣

ሀ/ ሕገ መንግሥቱን መተርጎም ስሕፈሳጊ ሆኖ ሲያገኘው ሲቀርብ ጉዳዩን ስሚመሰክተው ፍርድ ቤት ይመሰረታል፤ በስጦታ ጉባኤው ውሳኔ ቅር የተሰኘ ባለጉዳዩ ቅሬታውን በፌዴራሽኑ ምክር ቤት በደግባኝ ማቅረብ ይችላል፡፡

ለ/ የትርጉም ጥያቄ መኖሩን ያመነበት ስንደሆነ በጉዳዩ ላይ የሚሰጠውን ሕገ መንግሥታዊ ትርጉም በፌዴራሽኑ ምክር ቤት ስመጨረሻ ውሳኔ ያቀርባል፡፡ የሚመራበትን ሥነ ሥርዓት ስርቀቅ በፌዴራሽኑ ምክር ቤት ያቀርባል፤ ሲፈቀድም ተግባራዊ ያደርጋል፡፡

ምሳሌ ስሥር : የብሔራዊ ፖሊሲ መርሆዎችና ዓላማዎች

ስንቀድ 85 ዓላማዎች

1. ማንኛውም የመንግሥት ስካል ሕገ መንግሥቱን፣ ሌሎች ሕጎችንና ፖሊሲዎችን ሥራ ላይ ሲያውል በዚህ ምሳሌ በተመሰከቱት መርሆዎችና ዓላማዎች ላይ መመስረት ስለበት፡፡

2. በዚህ ምሳሌ ውስጥ «መንግሥት» ማለት ስንደሆነኑታው የፌዴራል መንግሥት ወይም የክልል መስተዳድሮች ማለት ይሆናል፡፡

ስንቀድ 86 የውጭ ግንኙነት መርሆዎች

1. የኢትዮጵያ ሕዝቦች ጥቅም የሚያስጠብቅና የሀገሪቱን ሉዓላዊነት የሚያስከብር የውጭ ግንኙነት ፖሊሲ ማራመድ፡፡

2. የመንግሥታትን ሉዓላዊነትና ስኬታማነት ማክበር፣ በሌሎች ሀገሮች ጉዳዮች ውስጥ ጣስቃ ስለመግባት፡፡

3. የሀገሪቱ የውጭ ግንኙነት ፖሊሲ በጋራ ጥቅምና በስኬታማነት ላይ የተመሰረተ መሆኑን ስንደሆነም በዓለም ስቀፍ ደረጃ የሚደረጉ ስምምነቶች የኢትዮጵያን ጥቅም የሚያስከብሩ መሆናቸውን ማረጋገጥ፡፡

4. የኢትዮጵያን ሉዓላዊነት የሚያስከብሩና የሕዝቦችን ጥቅም የማይዳረፉ ዓለም ስቀፍ ሕጎችና ስምምነቶችን ማክበር፡፡

5. ከጉረቤት ሀገሮችና ከሌሎችም የሰፍረካ ሀገሮች ጋር በየጊዜው ስያደገ የሚሄድ ኢኮኖሚያዊ ኅብረትና የሕዝቦች ውጤታማነትን ማግኘት፡፡

6. በሀገሮች መካከል የሚነሱ ግጭቶች ሰላማዊ በሆነ መንገድ እንዲፈቱ ጥረት ማድረግ፡፡

እንቀጽ 87 የመከላከያ መርሆዎች

1. የሀገሪቱ የመከላከያ ሠራዊት የብሔሮች፣ የብሔረሰቦች እና የሕዝቦችን ሚዛናዊ ተዋዋኝ ያካተተ ይሆናል፡፡

2. የመከላከያ ሚኒስትር ሆኖ የሚሾመው ሲቪል ይሆናል፡፡

3. የመከላከያ ሠራዊት የሀገሪቱን ሱዓሳዊነት ከመጠበቅ በተጨማሪ በዚህ ስር መንግሥት መሰረት በሕሰቶች ጊዜ ሕዋጅ የሚሰጡትን ተግባሮች ያከናውናል፡፡

4. የመከላከያ ሠራዊቱ በማናቸውም ጊዜ ስር መንግሥቱ ተገዢ ይሆናል፡፡

5. የመከላከያ ሠራዊቱ ተግባሩን ከፖለቲካ ድርጅቶች ወገናዊነት ነጻ በሆነ ስኬት ያከናውናል፡፡

እንቀጽ 88 ፖለቲካ ነክ ዓሳማዎች

1. መንግሥት በዲሞክራሲያዊ መርሆዎች ላይ በመመሥረት ሕዝቡ በሁሉም ደረጃዎች ራሱን በራሱ የሚያስተዳድርበትን ሁኔታ ማመቻቸት አለበት፡፡

2. መንግሥት የብሔሮችን፣ የብሔረሰቦችን፣ የሕዝቦችን ማንነት የማክበርና በዚሁ ላይ በመመርኮዝ በመካከላቸው እኩልነት፣ እንድንትና ወንድማማቾችነትን የማጠናከር ግዴታ አለበት፡፡

እንቀጽ 89 ሲቪካዊ ነክ ዓሳማዎች

1. መንግሥት ሁሉም ሲቪክዎች የሀገሪቱ የተጠራቀመ እውቀትና ሀብት ተጠቃሚዎች የሚሆኑበትን መንገድ የመቀየስ ኃሳፊነት አለበት፡፡

2. መንግሥት የሲቪክዎችን የሲቪካዊ ሁኔታዎች ሰማሻሻል እኩል ልዩነት እንዲኖራቸው ሰማድረግና ሀብት ፍትሐዊ በሆነ መንገድ የሚከፋፈሉበትን ሁኔታ የማመቻቸት ግዴታ አለበት፡፡

3. የተፈጥሮና ሰው ሰራሽ አደጋ እንዳይደርስ መከላከልና አደጋው ሲደርስም ሰተጌጃው እርዳታ በወቅቱ እንዲደርስ ማድረግ፡፡

4. በእድገት ወደጎሳ ስቀራ ብሔሮች፣ ብሔረሰቦች፣ ሕዝቦች መንግሥት ስዩ ድጋፍ ያደርጋል፡፡

5. መንግሥት መፈትንና የተፈጥሮ ሀብትን በሕዝብ ሥም በደብታው ሥር በማድረግ

ስሕዝቡ የጋራ ጥቅምና እድገት እንዲሁሉ የማድረግ ኃሳፊነት አለበት፡፡

6. የሀገር ሰማት ፖሊሲዎችና ንግድዎች በሚዘጋጁበት ወቅት መንግሥት ሕዝቡን በየደረጃው ማሳተፍ አለበት፡፡ የሕዝብንም የሰማት እንቅስቃሴዎች መደገፍ አለበት፡፡

7. መንግሥት በሀገር ኢኮኖሚያዊና ማኅበራዊ ሰማት እንቅስቃሴ ውስጥ ሴቶች ክወንዶች ጋር በስኩልነት የሚሳተፍበትን ሁኔታ የማመቻቸት ኃሳፊነት አለበት፡፡

8. መንግሥት የሠራተኛውን ሕዝብ ጤንነት፣ ደህንነትና የኑሮ ደረጃ ለመጠበቅ መሳሪያ አለበት፡፡

አንቀጽ 90 ማኅበራዊ ነክ ዓላማዎች

1. የሀይማኖት አቅም በፈቃድ መጠን ሁሉም ሲተዋዋዩ የትምህርት፣ የጤና አገልግሎት፣ የንግድ ውሳኔ የመኖሪያ፣ የምግብና የማኅበራዊ ዋስትና እንዲኖረው ይደረጋል፡፡

2. ትምህርት በማናቸውም ረገድ ከሃይማኖት፣ ከፖለቲካ አመለካከቶች እና ከባህላዊ ተልእኮዎች ነፃ በሆነ መንገድ መካሄድ አለበት፡፡

አንቀጽ 91 ባሕል ነክ ዓላማዎች

1. መንግሥት መሰረታዊ መብቶችንና ሰብዓዊ ክብርን፣ ዲሞክራሲንና ሕገ መንግሥቱን የማይቃረኑ ባሕሎችና ሰማዶች በስኩልነት እንዲገብሩና እንዲያድጉ የመርዳት ኃሳፊነት አለበት፡፡

2. የሀገር የተፈጥሮ ሀብቶችንና የታሪክ ቅርሶችን መጠበቅ የመንግሥትና የሁሉም ሲተዋዋዩ ግዴታ ነው፡፡

3. መንግሥት አቅም በፈቃድ መጠን ኪነጥበብን፣ ሳይንስንና ቴክኖሎጂን የማስፋፋት ግዴታ አለበት፡፡

አንቀጽ 92 የአካባቢ ደህንነት ጥበቃ ዓላማዎች

1. መንግሥት ሁሉም ሲተዋዋዩ ንግድና ጤናማ አካባቢ እንዲኖረው የመሳሪያ ኃሳፊነት አለበት፡፡

2. ማንኛውም የኢኮኖሚ ሰማት እርምጃ የአካባቢውን ደህንነት የሚያናጋ መሆኑ አለበት፡፡

3. የሕዝብን የአካባቢ ደህንነት የሚመለከት ፖሊሲና ንግድም በሚንደፍበትና ሥራ ሳይ በሚውልበት ጊዜ የሚመለከተው ሕዝብ ሁሉ ሐሳቡን እንዲገልጽ መደረግ አለበት፡፡

4. መንግሥትና ዜጎች አካባቢያቸውን የመንከባከብ ግዴታ አለባቸው፡፡

ምሳሌዬ አሥራ አንድ ፡ ሰዩ ሰዩ ድንጋጌዎች

አንቀጽ 93 ስለ አስቸኳይ ጊዜ አዋጅ

1 ሀ/ የውጭ ወረራ ሲያጋጥም ወይም ሕገ መንግሥታዊ ሥርዓቱን አደጋ ሳይ የሚጥስ ሁኔታ ሲከሰትና በተለመደው የሕግ ማስከበር ሥርዓት ለመቋቋም የማይቻል ሲሆን፣ ማናቸውም የተፈጥሮ አደጋ ሲያጋጥም ወይም የሕዝብን ጤንነት አደጋ ሳይ የሚጥስ በሽታ ሲከሰት፣ የፌዴራል መንግሥት የሚኒስትሮች ምክር ቤት የአስቸኳይ ጊዜ አዋጅ የመደንገግ ሥልጣን አለው፡፡

ሰ/ የተፈጥሮ ስደጋ ሲያጋጥም ወደም የሕዝብን ደህንነት ስደጋ ሳይ የሚሞላ በሽታ ሲከሰት የክፍለ መስተዳድሮች በክፍላቸው የሕሰቶች ደረጃ ሲደፍር ሲያውጁ ደቅሳሴ፡፡ዝርዝሩ ክፍሎች ደህን ሕገ መንግሥት መሰረት በማድረግ በሚያወጣቸው ሕገመንግሥቶች ይወሰናል፡፡

2. በዚህ ስንቀድም ንዑስ ስንቀድም 1 /ሀ/ መሰረት የሚታወቁ የሕሰቶች ደረጃ ሲደፍር፡

ሀ/ የሕዝብ ተወካዮች ምክር ቤት በሥራ ሳይ ባለ ጊዜ የታወጁ ከሆነ በታወጁ በስርባ ስምንት ሰዓታት ውስጥ ስሕዝብ ተወካዮች ምክር ቤት መቅረብ ስለበት ስዋጁ በሕዝብ ተወካዮች ምክር ቤት ሁለት ሦስተኛው ድምድም ተቀባይነት ካሳገኘ ወደያውኑ ይሻራል፡፡

ሰ/ ከሳይ በንዑስ ስንቀድም /ሀ/ ሥር የተጠቀሰው ስንደተጠበቀ ሆኖ፤ የሕዝብ ተወካዮች ምክር ቤት በሥራ ሳይ ባለሆነበት ወቅት የሚታወቁ የሕሰቶች ደረጃ ሲደፍር ስሕዝብ ተወካዮች ምክር ቤት መቅረብ ያለበት ስዋጁ በታወጁ በሥራ ስምንት ቀናት ውስጥ ነው፡፡

3. በሚኒስትሮች ምክር ቤት የተደነገገው የሕሰቶች ደረጃ ሲደፍር በምክር ቤቱ ተቀባይነት ካገኘ በኋላ ሲቆይ የሚቻለው ስለከ ስድስት ወራት ነው፡፡ የሕዝብ ተወካዮች ምክር ቤት በሁለት ሦስተኛ ድምድም ስንደን የሕሰቶች ደረጃ ሲደፍር በየሰራት ወሩ በተደጋጋሚ ስንደታደስ ሲያደርግ ይቻላል፡፡

4. ሀ/ የሕሰቶች ደረጃ ሲደፍር በሚታወቁበት ጊዜ የሚኒስትሮች ምክር ቤት በሚያወጣቸው ደንቦች መሰረት የሀገርን ሰላምና ሕብረት፤ የሕዝብን ደህንነት፤ ሕገና ሥርዓትን የማስከበር ሥልጣን ይኖረዋል፡፡

ሰ/ የሚኒስትሮች ምክር ቤት ሥልጣን በሕገ መንግሥቱ የተቀመጡትን መሰረታዊ የፖለቲካና የዴሞክራሲ መብቶችን፤ የሕሰቶች ደረጃ ሲደፍር ስማወጁ ምክንያት የሆነውን ጉዳይ ሰማሰወገድ ተፈሳሂ ሆኖ በተገኘውደረጃ፤ ስለከ ማገድ ሲደርስ የሚችል ነው፡፡

ሐ/ የሚኒስትሮች ምክር ቤት በሕሰቶች ደረጃ ሲደፍር ሥራ የሚያወጣቸው ድንጋጌዎችና የሚወስዳቸው ስርምጃዎች በማናቸውም ረገድ በዚህ ሕገመንግሥት ስንቀድም 1 ፣ 88 ፣ 25 ፣ ስና 39 ንዑስ ስንቀድም 1 ስና 2 የተቀመጡትን መብቶች የሚገድቡ ሲሆኑ ስደቅሱም፡፡

5. በሀገሪቱ የሕሰቶች ደረጃ ሲደፍር በሚታወቁበት ወቅት የሕዝብ ተወካዮች ምክር ቤት ከሰባሳቱና ከሕግ ባለሙያዎች መርጦ የሚመድባቸው ሰባት ሰባት ያሉት የሕሰቶች ደረጃ ሲደፍር ስፍዳም መርማሪ በርድ ያቋቁማል፡፡ በርዱ ስዋጁ በሕዝብ ተወካዮች ምክር ቤት በሚደድቅበት ጊዜ ይቋቋማል፡፡

6. የሕሰቶች ደረጃ ሲደፍር ስፍዳም መርማሪ በርድ የሚከተሉት ሥልጣንና ኃላፊነቶች ስሉት፡፡

ሀ/ በሕሰቶች ደረጃ ሲደፍር ምክንያት የታሰሩትን ግለሰቦች ስም በስንድ ወር ጊዜ ውስጥ ይፋ ማድረግና የታሰሩበትን ምክንያት መግለጽ፤

ሰ/ በሕሰቶች ደረጃ ሲደፍር ወቅት የሚወስዱት ስርምጃዎች በማናቸውም ረገድ ሲሰብዓዊ ስለመሆናቸውን መቆጣጠርና መከታተል፤

ሐ/ ማናቸውም የሕሰቶች ደረጃ ሲደፍር ስርምጃ ሲሰብዓዊ መሆኑን ሲያምንበት ጠቀሳይ ሚኒስትሩ ወደም የሚኒስትሮች ምክር ቤት ስርምጃውን ስንደያስተካክል ሐሳብ መስጠት፤

መ/ በሕሰቶች ደረጃ ሲደፍር ስርምጃዎች ሲሰብዓዊ ድርጊት የሚፈቱሙትን ሁሉ ሰፍርድ ስንደቀርቡ ማድረግ፤

ሠ/ የሕሰቶች ደረጃ ሲደፍር ስንደቀጥሰ ስሕዝብ ተወካዮች ምክር ቤት ጥያቄ ሲቀርብ ያለውን ስለተያየት ስምክር ቤቱ ማቅረብ፡፡

ስንቀድም 94 የፋይናንስ ወጪን በሚመለከት

1. የፌዴራሉ መንግሥትና ክልሎች በሕግ የተሰጧቸውን ኃላፊነቶችና ተግባሮች ለማከናወን የሚያስፈልጓቸውን ወጪ በየበኩላቸው ይሸፍናሉ፤ ሆኖም ማንኛውም ክልል በውክልና ለሚፈቁመው ተግባር የሚያስፈልገው ወጪ ሲሳ ስምምነት ክሊስ በቀር ውክልናውን በሰጠው ወገን ይሸፈናል፡፡

2. የፌዴራሉ መንግሥት ለክልሎች የተመጣጠነ ስድገት ስንቀፋት ካልሆነ በስተቀር ለስህተት ያለ ጊዜ ስርዳታ፣ ለመሰራተት መቋቋምና ለሰማት ማስፋፊያ ለክልሎች ብድርም ሆነ ስርዳታ ሲሰጥ ይቻላል፡፡ የፌዴራሉ መንግሥት ክልሎች ለሚያስፈልጓቸው ወጪ የሚያደርገውን ድግሞ በሚመሰክት ሶዶቲና ቁጥጥር የማይረግ ሥልጣን ይኖራቸዋል፡፡

ስንቀድ 95 የፋይናንስ ገቢን በሚመሰክት

የፌዴራሉ መንግሥትና ክልሎች የሚዋቀረውን የፌዴራል ስደረጃጃት የተከተለ የገቢ ክፍፍል ያደርጋሉ፡፡

ስንቀድ 96 የፌዴራል መንግሥት የታክስና የግብር ሥልጣን

1. የፌዴራል መንግሥት በወጪና ገቢ ሲቃዎች ሳይ የጉምሩክ ቀረጥ፣ የታክስና ሴሎች ክፍያዎች ይጥሳል፣ ይሰበስባል፡፡

2. በፌዴራል መንግሥትና በዓለም ስቀፍ ድርጅቶች ተቀጣሪዎች ሳይ የሥራ ግብር ይጥሳል፣ ይሰበስባል፡፡

3. በፌዴራል መንግሥት ባለቤቱነት ሥር በሆኑ የሰማት ድርጅቶች ሳይ የንግድ ትርፍ ግብር፣ የሥራ ግብር፣ የሽያጭና የሴክሳዎስ ታክስ ይጥሳል፣ ይሰበስባል፡፡

4. በብሔራዊ የሱተሪ ስና ሴሎች የሰድሰው ከራ ገቢዎች ሳይ ታክስ ይጥሳል፣ ይሰበስባል፡፡

5. በስዋር፣ በባቡርና በባሕር ትራንስፖርት ገቢዎች ሳይ ታክስ ይጥሳል፣ ይሰበስባል፡፡

6. በፌዴራል መንግሥት ባለቤቱነት ሥር በሚገኙ ቤቶችና ሴሎች ንብረቶች ገቢ ሳይ ግብር ይጥሳል፣ ይሰበስባል፤ ኪራዲ ይወስናል፡፡

7. የፌዴራል መንግሥት ስካሳት ከሚሰጧቸው ፊቃዶች ስገልግሎቶች የሚመነጩ ክፍያዎችን ይወስናል፣ ይሰበስባል፡፡

8. የሞኖፖል ታክስ ይጥሳል፣ ይሰብሰባል፡፡

9. የፌዴራል የቴምብር ሽያጭ ቀረጥ ይጥሳል፣ ይሰበስባል፡፡

ስንቀድ 97 የክልል መስተዳድሮች የታክስና የግብር ሥልጣን

1. ክልሎች፣ በክልል መስተዳድርና በድርጅት ተቀጣሪዎች ሳይ የሥራ ግብር ይጥሳሉ፣ ይሰበስባሉ፡፡

2. የመሬት መጠቀሚያ ክፍያ ይወስናሉ፣ ይሰበስባሉ፡፡

3. በግል የሚያደርሱና በኅብረት ሥራ ማኅበራት በተደራጁ ገበሬዎች ሳይ የስርገሻ ሥራ ገቢ ግብር ይጥሳሉ፣ ይሰበስባሉ፡፡

4. በክልሉ በሚገኙ ግስሰብ ነጋዴዎች ሳይ የንግድ ትርፍ ግብርና የሽያጭ ታክስ ይጥሳሉ፣ ይሰበስባሉ፡፡

5. በክልሉ ውስጥ በውኃ ሳይ ከሚደረግ ትራንስፖርት በሚገኝ ገቢ ሳይ ግብር ይሞሳሉ፤ ይሰበሰባሉ፡፡

6. በክልሉ መስተዳድር በግል ባለቤትነት ሥር ካሉ ቤቶችና ሴሎች ንብረቶች በሚገኝ ገቢ ሳይ ግብር ይሞሳሉ፤ ይሰበሰባሉ፤ በባለቤትነታቸው ሥር ባሉ ቤቶችና ሴሎች ንብረቶች ሳይ ኪራይ ያስከፍሳሉ፡፡

7. በክልሉ መስተዳድር ባለቤትነት ሥር በሚገኙ የሰማት ድርጅቶች ሳይ የንግድ ትርፍ፣ የሥራ ግብር፣ የሽያጭና ሴክሳደስ ታክስ ይሞሳሉ፤ ይሰበሰባሉ፡፡

8. ብሔራዊ 98 ንዑስ ስንቀድ 3 የተጠቀሰው ስንደተጠበቀ ሆኖ፣ በማሰድን ሥራዎች ሳይ የማሰድን ገቢ ግብር፣ የፎዎሲቲና የመሬት ኪራይ ክፍያዎች ይሞሳሉ፤ ይሰበሰባሉ፡፡

9. በክልሉ መስተዳድር ስካሳት ከሚሰጡ ፈቃዶችና ስገልግሎቶች የሚመነጩ ክፍያዎች ይወሰናሉ፤ ይሰበሰባሉ፡፡

10. ከደን የሚገኝ የፎዎሲቲ ክፍያ ይወሰናሉ፤ ይሰበሰባሉ፡፡

ስንቀድ 98 የጋራ የታክስና የግብር ሥልጣን

1. የፌዴራል መንግሥትና ክልሎች በጋር በሚያቋቁሟቸው የሰማት ድርጅቶች ሳይ የንግድ ትርፍ ግብር፣ የሥራ ግብር፣ የሽያጭና የሴክሳደስ ታክስ በጋራ ይሞሳሉ፤ ይሰበሰባሉ፡፡

2. በድርጅቶች የንግድ ትርፍ ሳይ እና በባለ ስክሊዮኖች የትርፍ ድርሻ ሳይ ግብርና የሽያጭ ታክስ በጋራ ይሞሳሉ፤ ይሰበሰባሉ፡፡

3. በከፍተኛ የማሰድን ሥራዎችና በማናቸውም የፎቅሰያዎች የጋዝ ሥራዎች ሳይ የገቢ ግብርና የፎዎሲቲ ክፍያዎች በጋራ ይሞሳሉ፤ ይሰበሰባሉ፡፡

ስንቀድ 99 ተሰደተው ስሳስተሰጡ የታክስ እና የግብር ሥልጣኖች

በዚህ ስገ መንግሥት ተሰደተው ያስተሰጡ ታክስና ግብር የመጣሰ ሥልጣኖችን በሚመሰክት የፌዴሬሽኑ ምክር ቤትና የሕዝብ ተወካዮች ምክር ቤት በጋራ ስብሰባ በሁለት ሦስተኛ ድምጽ ይወሰናሉ፡፡

ስንቀድ 100 የታክስና የግብር ስጣጣሰ መርሆዎች

1. ክልሎችና የፌዴራሉ መንግሥት ታክስና ግብር በሚሞሉበት ጊዜ የሚጠየቀው ታክስና ግብር ከሦንጩ ጋር የተያያዘና በስግባቡ ተጠንች የተወሰነ መሆኑን ማረጋገጥ ስሰባቸው፡፡

2. በመካከላቸው የሚኖረውን መሰካም ግንኙነት የማይገዱና ከሚቀርበው ስገልግሎት ጋር ተመጣጣኝ መሆኑን ማረጋገጥ ስሰባቸው፡፡

3. ስትርፍ የቆመ ድርጅት ካሰሆነ በስተቀር ክልሎች በፌዴራሉ መንግሥት ንብረት ሳይ፣ የፌዴራሉ መንግሥትም በክልሎች ንብረት ሳይ ግብር ወደም ቀረጥ የማስከፈሰ ሥልጣን ስይኖራቸውም፡፡

ስንቀድ 101 ዋናው ሶዲተር

1. ዋናው ሶዲተር በጠቀሳይ ሚኒስትሩ ስቅርቢነት በሕዝብ ተወካዮች ምክር ቤት ይሾማሰ፡፡

2. ዋናው ስዲተር የፌዴራሉን የሚኒስቴርና ሌሎች መሥሪያ ቤቶች ሂሳቦች በመቆጣጠር በሕዝብ ተወካዮች ምክር ቤት የተመደበው ዓመታዊ በጃት፣ በበጃት ዓመቱ ስተሰረት ሥራዎች በሚገባ መዋሉን መርምሮ ሰምክር ቤቱ ፈገረት

ያቀርባል፡፡

3. ዋናው ስዲተር የመሥሪያ ቤቱን በጃት በቀጥታ ስሕዝብ ተወካዮች ምክር ቤት ስቅርቦ ያስደድቃል፡፡

4. የዋናው ስዲተር ዝርዝር ተግባር በሕግ ይወሰናል፡፡

ስንቀድ 102 የምርጫ ቦርድ

1. በፌዴራልና በክልል የምርጫ ክልሎች ነዳና ትክክለኛ ምርጫ በገሰሰተኝነት ስንዲያካሂድ ከማንኛውም ተደህኖ ነዳ የሆነ ብሔራዊ የምርጫ ቦርድ ይቋቋማል፡፡

2. የቦርዱ ስባዕት በጠቀሳይ ሚኒስትሩ ስቀራቢነት በሕዝብ ተወካዮች ምክር ቤት ይሾማሉ፡፡ ዝርዝሩ በሕግ ይወሰናል፡፡

ስንቀድ 103 የሕዝብ ቅጠራ ኮሚሽን

1. የበገፈቱን የሕዝብ ቁጥር በየጊዜው የሚያጠናና ቅጠራ የሚያካሂድ የሕዝብ ቅጠራ ኮሚሽን ይኖራል፡፡

2. የኮሚሽኑ ስባዕት በጠቀሳይ ሚኒስትሩ ስቀራቢነት በሕዝብ ተወካዮች ምክር ቤት ይሾማሉ፡፡

3. ኮሚሽኑ ዋና ዘሐፊ፣ ስሪሲሳጊ ባለሙያዎችና ድጋፍ ሰጪ ሠራተኞች ይኖራታል፡፡

4. የኮሚሽኑ ዓመታዊ በጃት በቀጥታ ስሕዝብ ተወካዮች ምክር ቤት ቀርቦ ይደድቃል፡፡

5. የሕዝብ ቅጠራ በየሥራ ዓመቱ ይካሄዳል፡፡ በውጤቱም መሰረት የምርጫ ክልሎችን ስከሳስሰ የምርጫ ቦርድ በሚያቀርበው ረቂቅ መሠረት የፌዴሬሽኑ ምክር ቤት ይወሰናል፡፡

6. የኮሚሽኑ ተጠሪነት ስሕዝብ ተወካዮች ምክር ቤት ነው፡፡ ስለ ሥራው ስፈዳዳፍ በየጊዜው ሰምክር ቤቱ ፈገረት ያቀርባል፡፡

ስንቀድ 104 የሕገ መንግሥት ማሻሻያ ሐሳብን ስለማመንጨት

ስንድ የሕገ መንግሥት ማሻሻያ ሐሳብ የሕዝብ ተወካዮች ምክር ቤት በቡስት ሦስተኛ ድምድም የደገፈው፣ የፌዴሬሽኑ ምክር ቤት በቡስት ሦስተኛ ድምድም የደገፈው ወደም ከፌዴሬሽኑ ስባል ክልሎች ውስጥ ስንድ ሦስተኛው የክልል ምክር ቤቶች በድምድም ብልጫ የደገፉት ከሆነ ሰውደደትና ሰውሳኔ ስመሳው ሕዝብና የሕገ መንግሥቱ ማሻሻል ለሚመስክታቸው ክፍሎች ይቀርባል፡፡

ስንቀድ 105 ሕገ መንግሥቱን ስለማሻሻል

1 በዚህ ሕገ መንግሥት ምስራፍ ሦስት የተዘረዘሩት መሳሪያዎች ነዳነቶች በሙሉ፣ ይህ ስንቀድ፣ ስንዲያም ስንቀድ 104 ሲሻሻሉ የሚችሉት በሚከተለው ስኬታን ብቻ ይሆናል፡፡

ሀ/ ሁሉም የክፍል ምክር ቤቶች የቀረበውን ማሻሻያ በድምጽ ብሰጧል ሲያዘድቁት፤

ለ/ የፌዴራሉ መንግሥት የሕዝብ ተወካዮች ምክር ቤት በሁለት ሦስተኛ ድምጽ የቀረበውን ማሻሻያ ሲያዘድቀው፤ እና

ሐ/ የፌዴሬሽኑ ምክር ቤት በሁለት ሦስተኛ ድምጽ ማሻሻያውን ሲያዘድቀው ነው፡፡

2. በዚህ እንቀጽ ንዑስ እንቀጽ 1 ከተዘረዘሩት ውጭ ያሉት የሕገ መንግሥቱ ድንጋጌዎች ሲሻሻሉ የሚችሉት በሚከተለው አኳኑን ብቻ ይሆናል፤

ሀ/ የሕዝብ ተወካዮች ምክር ቤትና የፌዴሬሽኑ ምክር ቤት በጋራ ስብሰባ በሁለት ሦስተኛ ድምጽ የቀረበውን ማሻሻያ ሲያዘድቁት፤ እና

ለ/ ከፌዴሬሽኑ አባል አሳቢዎች ምክር ቤቶች ውስጥ የሁለት ሦስተኛ አሳቢዎች ምክር ቤቶች በድምጽ ብሰጧል የቀረበውን ማሻሻያ ሲያዘድቁት ነው፡፡

እንቀጽ 106 የመጨረሻ ሕጋዊ እውቅና ሰጣለው ቀጂ

የዚህ ሕገመንግሥት የአማርኛ ቀጂ የመጨረሻው ሕጋዊ እውቅና ያሰው ሰነድ ነው፡፡